

การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดิน
เพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จังหวัดชัยนาท

ภายใต้โครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต
เพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร

ปีงบประมาณ 2568

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการเลขที่ ศก. 02/2568
กันยายน 2568

การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดิน
เพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จังหวัดชัยนาท

ภายใต้โครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร
ปีงบประมาณ 2568

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เอกสารวิชาการเลขที่
กันยายน 2568

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(2)
สารบัญภาพ	(3)
บทสรุปผู้บริหาร	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-2
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน	1-2
1.5 นิยามศัพท์	1-4
1.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบ	1-5
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 ลักษณะภูมิประเทศ	2-1
2.3 ลักษณะภูมิอากาศ	2-3
2.4 ทรัพยากรดินและแหล่งน้ำ	2-4
2.5 ข้อมูลด้านการปกครอง ประชากร และการถือครองที่ดิน	2-6
2.6 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ	2-8
บทที่ 3 ผลการศึกษา	3-1
3.1 ภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-1
3.2 ลักษณะปัญหา ความต้องการความช่วยเหลือ และทัศนคติทางการเกษตร	3-7
3.3 ต้นทุน และผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-14
3.4 การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต	3-15
บทที่ 4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	4-1
4.1 สรุปผลการศึกษา	4-1
4.2 ข้อเสนอแนะ	4-5
เอกสารอ้างอิง	อ-1
ภาคผนวก	ผ-1
ภาคผนวก ก สถานที่พื้นที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจ	ผ-2
ภาคผนวก ข อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร	ผ-4
ภาคผนวก ค ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต	ผ-6
ภาคผนวก ง การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดิน	ผ-9
ภาคผนวก จ ประมวลภาพกิจกรรมการสำรวจและรวบรวมข้อมูล	ผ-11

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1-1	ขั้นตอนและแผนการดำเนินงาน	1-2
2-1	สถิติปริมาณน้ำฝน สถานีอุตุนิยมวิทยาชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 เดือนสิงหาคม 2564)	2-3
2-2	ชุดดินในพื้นที่จังหวัดชัยนาท	2-4
2-3	ขอบเขตการปกครองจังหวัดชัยนาท	2-6
2-4	จำนวนครัวเรือนและประชากร ปี 2566	2-6
2-5	การจำแนกการใช้ประโยชน์พื้นที่	2-7
2-6	การจำแนกตามการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรจังหวัดชัยนาท ปี 2562/63	2-7
2-7	ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) และรายได้เฉลี่ยต่อคน ปี 2567-2562	2-8
2-8	ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) แยกตามภาคการผลิต ปี 2558 – 2562	2-8
2-9	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 4 ลำดับแรกของจังหวัดชัยนาท	2-9
2-10	พื้นที่ปลูกข้าวนาปีจังหวัดชัยนาท	2-9
2-11	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานจังหวัดชัยนาท	2-10
2-12	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังจังหวัดชัยนาท	2-10
2-13	พื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวาจังหวัดชัยนาท	2-11
2-14	ประชากรและครัวเรือน จังหวัดชัยนาท	2-11
2-15	การถือครองที่ดินทางการเกษตร จังหวัดชัยนาท	2-12
3-1	สภาพครัวเรือนเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-1
3-2	แหล่งน้ำและการใช้น้ำในการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-3
3-3	ภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-4
3-4	การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-7
3-5	ลักษณะปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร	3-8
3-6	ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร	3-9
3-7	การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร	3-11
3-8	แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	3-12
3-9	แนวโน้มในการเปลี่ยนอาชีพไปสู่นอกภาคการเกษตร	3-13
3-10	โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-15
3-11	ผลการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต	3-16
ตารางภาคผนวกที่		
ก1	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี จังหวัดชัยนาท	ผ-2
ก2	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดชัยนาท	ผ-2
ก3	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดชัยนาท	ผ-3
ก4	รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจมันส้มโอ จังหวัดชัยนาท	ผ-3

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางภาคผนวกที่		หน้าที่
ข1	อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี	ผ-4
ข2	อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน	ผ-4
ข3	อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง	ผ-5
ข4	อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจส้มโอ	ผ-5
ค1	ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ	ผ-6
ง1	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี	ผ-9
ง2	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน	ผ-9
ง3	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง	ผ-10
ง4	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจส้มโอ	ผ-10

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2-1	แผนที่แสดงขอบเขตจังหวัดชัยนาท	2-2
3-1	ปฏิทินการผลิตพืชเศรษฐกิจ	3-5

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) จัดทำฐานข้อมูลภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนเพื่อการคาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต (2) วิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และ (3) วิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิจากการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดชัยนาท 4 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าวนาปี อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และส้มโอ จำนวน 219 ราย โดยนำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quatitative Data Analysis) ด้วยเครื่องมือสถิติพื้นฐาน และการประเมินโครงการทางเศรษฐศาสตร์แบบปรับค่าของเวลาด้วยวิธี Cost Benefit Analysis (CBA) สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) ด้านภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือน 3 ถึง 4 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 2 ถึง 3 คน หรือร้อยละ 50.00 ขึ้นไปของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยมีประสบการณ์ในการทำเกษตร 6 ถึง 40 ปี ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่ที่พบ คือ ประสพภัยแล้ง ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง โดยส่วนใหญ่ต้องการให้จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดีและราคาต่ำกว่าท้องตลาด และส่งเสริมและแนะนำเรื่องการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง

2) ด้านการวิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า ครัวเรือนเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชปัจจุบันมาแล้ว 10 ถึง 29 ปี และส่วนใหญ่ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต และมีตลาดรองรับผลผลิต ด้านแนวความคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และเปลี่ยนสูตรปุ๋ยเคมี

3) ด้านการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชัยนาท ปีการผลิต 2568 มีความคุ้มค่าในการผลิตเกือบทุกชนิดเนื่องจากมีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) มากกว่า 1 ซึ่งแสดงถึงความคุ้มค่าในการลงทุนสามารถทำการผลิตต่อไปได้ นอกจากอ้อยโรงงานที่มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) น้อยกว่า 1 ซึ่งแสดงถึงความไม่คุ้มค่าในการลงทุนไม่สามารถทำการผลิตต่อไปได้ และเมื่อทำการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อเนื่องอีก 5 ปี (กำหนดอายุโครงการ 5 ปี และใช้อัตราคิดลดร้อยละ 6.725) โดยใช้เกณฑ์การประเมินโครงการ NPV มากกว่า 1 บาท EIRR มากกว่าอัตราคิดลด BCR มากกว่า 1 และ ROI มากกว่า 0 พบว่า (1) ข้าวนาปี จะมี NPV 16,384.37 บาทต่อไร่ EIRR ร้อยละ 408.36 BCR เท่ากับ 1.89 แสดงว่า ลงทุน 1 บาท จะมีรายได้จากเงินลงทุน 1.89 บาท และ ROI ร้อยละ 89.90 แสดงว่า จะมีกำไรสุทธิจากเงินลงทุนร้อยละ 89.90 (2) อ้อยโรงงาน จะมี NPV ขาดทุน 936.94 บาทต่อไร่ BCR เท่ากับ 0.98 แสดงว่า ไม่มีความคุ้มค่า และ ROI ติดลบ

ร้อยละ 1.59 แสดงว่า จะขาดทุนจากเงินลงทุนร้อยละ 1.59 (3) มันสำปะหลัง จะมี NPV 13,469.95 บาทต่อไร่ อัตรา EIRR ร้อยละ 402.54 BCR เท่ากับ 1.54 แสดงว่า ลงทุน 1 บาท จะมีรายได้จากเงินลงทุน 1.54 บาท และ ROI ร้อยละ 54.83 แสดงว่า จะมีกำไรสุทธิจากเงินลงทุนร้อยละ 54.83 และ (4) ส้มโอ จะมี NPV 26,960.00 EIRR ร้อยละ 686.73 BCR เท่ากับ 1.49 แสดงว่า ลงทุน 1 บาท จะมีรายได้จากเงินลงทุน 1.49 บาท และ ROI ร้อยละ 49.28 แสดงว่า จะมีกำไรสุทธิจากเงินลงทุนร้อยละ 49.28

ข้อเสนอแนะ จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องภัยแล้งขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และปัจจัยการผลิตมีราคาสูงเกินไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตและต้นทุนการผลิตโดยตรง สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีรายได้ที่ลดลงแต่กลับต้องแบกรับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรมพัฒนาที่ดินควรสนับสนุนโครงการด้านแหล่งน้ำเพื่อแก้ปัญหาการขาดน้ำเพื่อการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดชัยนาทอย่างเร่งด่วน ส่วนด้านต้นทุนการผลิตควรแนะนำและส่งเสริมการวางแผนการผลิตพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และการใช้ผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ช่วยเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น การขยายตัวของเมือง การเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และความต้องการทางด้านอาหารและสินค้าการเกษตรที่มากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลทำให้เกิดความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เพื่อใช้ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ใช้ในการสร้างที่อยู่อาศัย เป็นพื้นที่ทำกินทั้งทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรม จึงทำให้เกิดความต้องการใช้ทรัพยากรดินที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงมีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ดังนั้น การคาดการณ์แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต โดยเฉพาะภาคการเกษตร มีความจำเป็นเพื่อนำไปวางแผนพัฒนาภาคการเกษตร ในระยะสั้นและระยะยาว

ด้วยนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้กรมพัฒนาที่ดินดำเนินโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) สำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ และแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agricultural Map for Adaptive Management: Agri-Map) ซึ่งกรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทย โดยมีการนำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาใช้ในการวิเคราะห์ จัดการ และประมวลผลข้อมูลในเชิงพื้นที่ ทำให้ได้ฐานข้อมูลการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต สามารถนำไปใช้เพื่อกำหนดเขตพัฒนาที่ดินและวางแผนการใช้ที่ดินด้านการเกษตรให้เหมาะสมต่อศักยภาพของพื้นที่ สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตรซึ่งเป็นภาคธุรกิจหลักของประเทศไทย นอกจากนี้ในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรและวางแผนการใช้ที่ดิน จำเป็นต้องมีการศึกษาแนวโน้มการใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยแบบจำลอง เพื่อใช้กำหนดทิศทางการใช้ที่ดิน หรือการคาดการณ์ผลผลิตสินค้าเกษตรในอนาคต

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน เป็นหน่วยงานหลักที่ดำเนินการสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลภาวะเศรษฐกิจ สังคม วิจัยด้านเศรษฐกิจที่ดินตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินรวมถึงปัญหาและทัศนคติของชุมชนหรือเกษตรกร ประเมินผลผลิตและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพการผลิตเพื่อเป็นแนวทางในการผลิตทางการเกษตร เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนที่การใช้ที่ดินและงานวางแผนการใช้ที่ดินตามนโยบายการใช้ที่ดินในระดับต่าง ๆ ซึ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์มาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อเปรียบเทียบข้อมูลเชิงพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการนำแบบจำลองมาใช้ในการคาดการณ์แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต ต้องใช้ข้อมูลด้านสภาพพื้นที่ ภาวะการผลิตพืช ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินมาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องและแม่นยำ

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำฐานข้อมูลการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนโครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อใช้ในการศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มการใช้ที่ดินล่วงหน้า ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สามารถนำไปกำหนดนโยบายสำหรับการวางแผน การจัดการการใช้ที่ดินและทรัพยากรให้มีความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาได้ในอนาคต รวมทั้งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสนับสนุนการตัดสินใจในการวางแผนการผลิต และการตลาด สินค้าเกษตรอย่างถูกต้องและแม่นยำ

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อจัดทำฐานข้อมูลภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ สนับสนุนการจัดทำแผนที่ การคาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลาดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2568 (1 ตุลาคม 2567 ถึง 30 กันยายน 2568)

1.3.2 สถานที่ดำเนินงาน จังหวัดชัยนาท

1.4 ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1.4.1 ขั้นตอนและแผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 1-1 ขั้นตอนและแผนการดำเนินงาน

รายการ	ปี 2567			ปี 2568								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. กำหนดแนวทาง การดำเนินงาน												
2. ศึกษาข้อมูลและ จัดทำเครื่องมือ												
3. การเก็บรวบรวม ข้อมูล / วิเคราะห์ ข้อมูล												
4. จัดทำและเสนอ รายงาน												

ที่มา: จากการประชุม

1.4.2 วิธีการดำเนินงาน

1) ศึกษาข้อมูลและจัดทำเครื่องมือ

(1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน และออกแบบเครื่องมือ เช่น แผนที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน ปฏิทินการผลิตพืช ลักษณะการผลิตพืช ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกร เป็นต้น

(2) จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยพิจารณาจากปัจจัยพื้นฐานของอาชีพเกษตรกร ซึ่งแบบสอบถามมี 2 ลักษณะ ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิด (Close-ended questionnaire) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended questionnaire)

2) กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 4 ชนิด ของจังหวัดชัยนาท ได้แก่ ข้าวนาปี จำนวน 72 ราย มันสำปะหลัง จำนวน 40 ราย อ้อยโรงงาน จำนวน 43 ราย และส้มโอ จำนวน 64 ราย รวม 219 ราย

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ โดยสามารถจัดประเภทข้อมูลได้ 2 ประเภท ดังนี้

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ข้อมูลตามรายการในแบบสอบถามจากเกษตรกรที่ทำการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ 4 ชนิด ได้แก่ ข้าวนาปี มันสำปะหลัง อ้อยโรงงานตามช่วงอายุ (อ้อยโรงงานปี 1 ปี 2 และ ปี 3) และส้มโอตามช่วงอายุ (ปีปลูก ช่วงปีดูแลรักษา และช่วงปีให้ผลผลิต)

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำการเก็บรวบรวมจากเอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย รายงาน บทความ ระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต และฐานข้อมูลการผลิตพืช เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ และใช้อ้างอิง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจะนำมาตรวจสอบ เพื่อแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้น แล้วนำมาประมวลผลในสำนักงาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ข้อมูลที่รวบรวมได้จะนำมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quatitative Data Analysis) ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะปัญหา ความต้องการความช่วยเหลือ ทัศนคติ และสภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจ ด้วยเครื่องมือสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย อัตราส่วน ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด - สูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(2) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจในพืชอายุสั้น คือ ข้าวนาปี และมันสำปะหลัง พืชมีช่วงอายุ คือ อ้อยโรงงาน และส้มโอ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดช่วงอายุพืช ด้วยเครื่องมือสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย อัตราส่วน ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญปีการผลิต 2568

(3) การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการ ใช้เครื่องมือการประเมินโครงการทางเศรษฐศาสตร์แบบปรับค่าของเวลาด้วยวิธี Cost Benefit Analysis (CBA) ได้แก่ การวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) การวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนภายในทาง

เศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR) การวิเคราะห์อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) และการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI) โดยกำหนดอายุโครงการ 5 ปี ตามแบบจำลองคาดการณ์ผลผลิตโครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร และใช้อัตราคิดลดร้อยละ 6.725 (ธ.ก.ส., 2568) เพื่อประเมินมูลค่าและความคุ้มค่าของการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในอนาคต สำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการใช้ที่ดิน

5) การจัดทำและเสนอรายงาน

นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบการบรรยายตารางและภาพประกอบ โดยใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิ แล้วนำมาเขียนรายงานการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนโครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร

1.5 นิยามศัพท์

เกษตรกร	หมายถึง	เกษตรกรที่ทำการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ จังหวัดชัยนาท
ครัวเรือน/ครัวเรือนเกษตร	หมายถึง	ครัวเรือนเกษตรที่ทำการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดชัยนาท
ค่าใช้ประโยชน์ที่ดิน	หมายถึง	ค่าใช้ที่ดินที่เป็นเงินสด คือ ค่าเช่าที่ดินตามสัญญาและค่าใช้ที่ดินที่ไม่เป็นเงินสด คือ ค่าเสียโอกาสของที่ดินที่เป็นของตนเองที่ใช้ทำการเพาะปลูกพืชซึ่งการคิดค่าใช้ที่ดินของตนเองจะประเมินให้เท่ากับอัตราค่าเช่าที่ดินในท้องถิ่นและหักออกด้วยค่าภาษีที่ดินที่เจ้าของที่ดินต้องเสียจำนวนหนึ่ง (ค่าภาษีที่ดินจัด เป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสด) และค่าใช้จ่ายส่วนที่เหลือจึงเป็นค่าใช้ที่ดินในส่วนที่ไม่เป็นเงินสด
ระบบน้ำาราด	หมายถึง	ระบบน้ำาราดเป็นระบบน้ำาราดการเกษตรที่มีลักษณะการให้น้ำผ่านผิวดินด้วยการปล่อยน้ำจากท่อหรือสายางผ่านแปลงเกษตรเป็นล๊อค ๆ หรือในคราวเดียวกันเพื่อให้ผิวดินเกิดความชื้นจากการให้น้ำ

ระบบน้ำหยด

หมายถึง

ระบบน้ำหยดเป็นระบบน้ำการเกษตรที่มีลักษณะการให้น้ำแบบค่อย ๆ ไหลลงไป ด้วยการปล่อยน้ำออกมาคราวละน้อย ๆ ผ่านหัวน้ำหยดที่คอยควบคุมให้น้ำไหลออกมาเท่า ๆ กันทุกจุด

1.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มเศรษฐกิจที่ดินทางการเกษตร
 กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน
 กรมพัฒนาที่ดิน
 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดชัยนาท

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดชัยนาท ตั้งอยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สระบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี และชัยนาท ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 195 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566) (ภาพที่ 2-1)

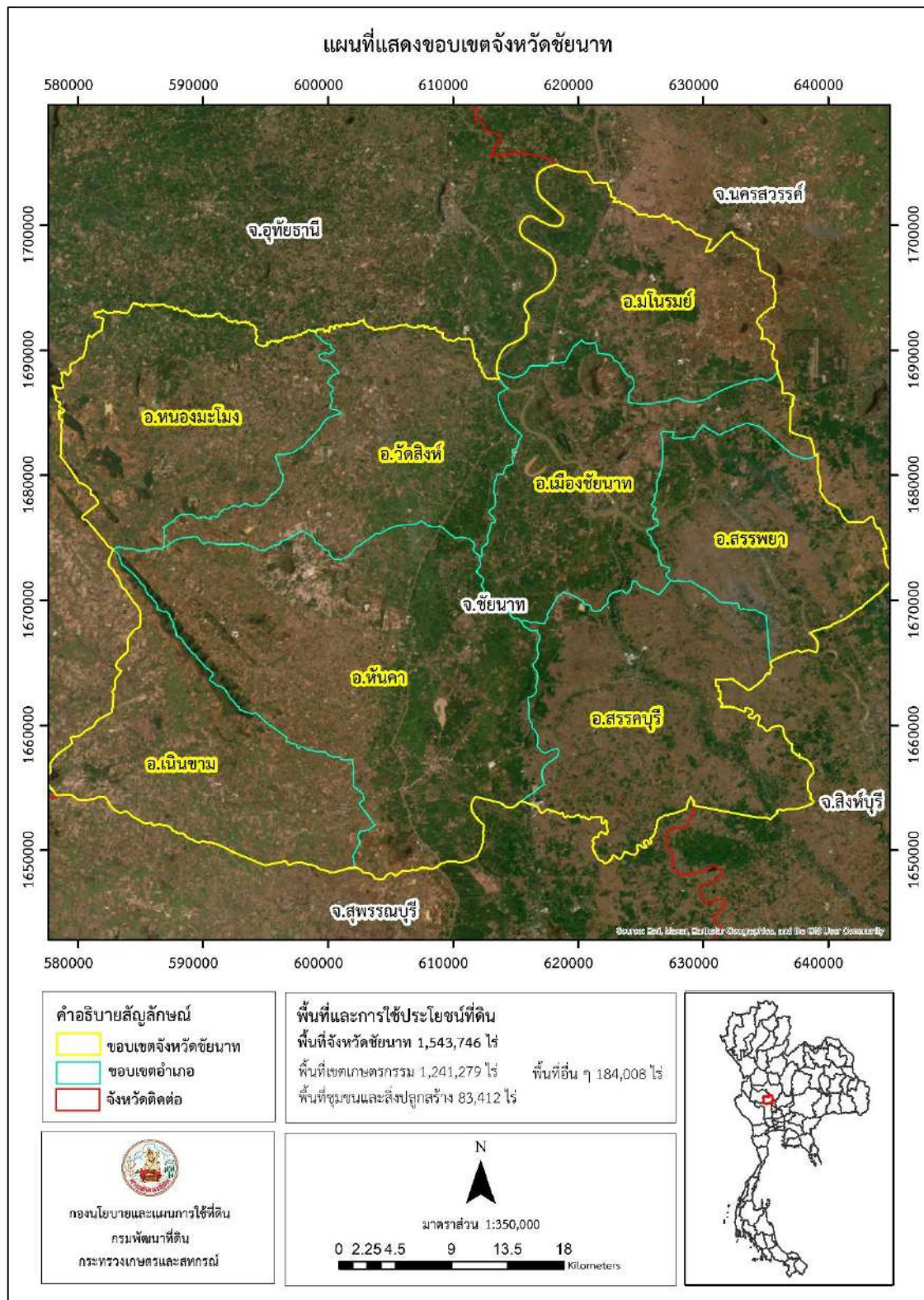
ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดสิงห์บุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดอุทัยธานี

2.2 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดชัยนาทมีลักษณะภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 9.06 ของพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่ตอนกลาง ตอนใต้และตะวันออก ภูมิประเทศของจังหวัดมีลักษณะเป็นที่ราบจนถึงพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด มีแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อย ไหลผ่านพื้นที่อำเภอต่าง ๆ เช่น

- 1.) แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านอำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยาไปจังหวัดสิงห์บุรี ระยะทางประมาณ 74 กิโลเมตร
- 2) แม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำมะขามเฒ่า ไหลผ่านอำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอหันคาไปจังหวัดสุพรรณบุรี ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร
- 3) แม่น้ำน้อย ไหลผ่านอำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรคบุรี ไปจังหวัดสิงห์บุรี ระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร
- 4) คลองชลประทาน ซึ่งมีหลายสายไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ประกอบด้วย คลองอนุศาสนนันท์ คลองมหาราช คลองพลเทพ เป็นต้น

นอกจากลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบแล้ว ยังมีเนินเขาเล็ก ๆ ขนาดประมาณ 1-3 กิโลเมตร กระจายอยู่ทั่วไป ที่สำคัญ ได้แก่ เขาธรรมามูล เขาพลอง เขาขยาย เขาท่าพระ เขาระดี่ เขาใหญ่ เขารัก เขาดินเขาหลัก เขาไก่ห้อย เขาสารพัดดี เขาราวเทียน เขาสรรพยาและเขาแก้ว เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566)

ภาพที่ 2-1 แผนที่แสดงขอบเขตจังหวัดชัยนาท

2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดชัยนาทอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมที่พัดผ่านประจำฤดู ทำให้สามารถแบ่งฤดูกาลออกได้ 3 ฤดู คือ (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566)

1) ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นและแห้งจะแผ่ลงมาปกคลุมประเทศไทยในช่วงนี้ แต่เนื่องจากจังหวัดชัยนาทอยู่ในภาคกลาง อิทธิพลของบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่แผ่ลงมาปกคลุมในช่วงฤดูหนาวจะช้ากว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีอากาศหนาวเย็นช้ากว่าสองภาคดังกล่าว โดยเริ่มมีอากาศหนาวเย็นประมาณกลางเดือนพฤศจิกายน เป็นต้นไป ซึ่งอากาศหนาวที่สุดจะอยู่ระหว่างเดือนธันวาคมและเดือนมกราคม

2) ฤดูร้อน เริ่มเมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือสิ้นสุดลง คือประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงว่างจากลมมรสุม ลมที่พัดปกคลุมจะเปลี่ยนเป็นลมใต้หรือลมตะวันออกเฉียงใต้และจะมีหย่อมความกดอากาศต่ำเนื่องจากความร้อนปกคลุมประเทศไทยตอนบน ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไปและมีฝนตกฟ้าคะนองได้เป็นบางแห่ง โดยจะมีอากาศร้อนจัดในเดือนเมษายน

3) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทย ร่องความกดอากาศต่ำหรือร่องฝนที่พัดผ่านบริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาด ผ่านบริเวณภาคกลางและภาคเหนือเป็นลำดับ ในระยะนี้ทำให้มีฝนตกชุกขึ้นตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุดในรอบปีและเป็นช่วงที่มีความชื้นสูง (ตารางที่ 2-1)

ตารางที่ 2-1 สถิติปริมาณน้ำฝน สถานีอุตุนิยมวิทยาชัยนาท (ข้อมูล ณ วันที่ 30 เดือน สิงหาคม 2564)

ปี พ.ศ.	รายการข้อมูล		สัดส่วนปริมาณน้ำฝนที่ตกในรอบปี
	ปริมาณฝนที่ตก (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตกในรอบ (วัน)	
2559	1,246.3	102	12.21
2560	1,195.9	116	10.31
2561	680.4	85	8.00
2562	739.9	89	8.31
2563	804.4	98	8.21
2564	570.0	55	10.36

ที่มา: สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดชัยนาท, 2564

2.4 ทรัพยากรดินและแหล่งน้ำ

2.4.1 ทรัพยากรดิน

ชุดดินที่มีพื้นที่มากที่สุดในจังหวัดชัยนาท 6 ลำดับแรก มีพื้นที่รวมกัน 1,198,666.33 ไร่ หรือร้อยละ 77.65 ของพื้นที่ทั้งหมด (ตารางที่ 2-2)

ตารางที่ 2-2 ชุดดินในพื้นที่จังหวัดชัยนาท

ชุดดิน	พื้นที่ (ไร่)
เขาพลอง	361,170.18
ชัยนาท	235,006.70
หนองฉาง	194,595.00
มโนรมย์	146,880.73
สิงห์บุรี	146,406.74
สรรพยา	114,606.98
รวม	1,198,666.33

ที่มา กรมพัฒนาที่ดิน, 2567

กรมพัฒนาที่ดินได้จัดกลุ่มดินของจังหวัดชัยนาทเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณตอนกลาง ตอนใต้ และตะวันออกของจังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 70 ของพื้นที่ทั้งหมด มีลักษณะเป็นดินเนื้อละเอียดเหนียว การระบายน้ำเลวถึงค่อนข้างเลว มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง

2) กลุ่มดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพืชไร่ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมดกระจายอยู่ทั่วไปทางทิศตะวันตกของจังหวัด ทิศเหนือของอำเภอหันคา ตอนใต้ และตะวันออกของอำเภอดงสิงห์ ดินกลุ่มนี้มีต้นกำเนิดดินจากพวกตะกอนลำน้ำหรือการสลายตัวผุพังของเนื้อหินหยาบ มีลักษณะสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกมาก มีการระบายน้ำดี เนื้อดินบนมีเนื้อดินร่วนปนทราย จึงมีความเสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและในบริเวณที่มีความลาดชันสูง จะเกิดการชะล้างพังทลายของดินได้ง่าย

3) กลุ่มดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพืชผักและไม้ผล ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 7 ของพื้นที่ทั้งหมด กระจายอยู่ตลอดแนวฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย และแม่น้ำท่าจีน สภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ เกิดจากตะกอนลำน้ำมีลักษณะการทับถมเป็นชั้น เป็นดินลึกมาก การระบายน้ำดี ถึงดีปานกลาง เนื้อดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทราย เนื้อดินล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนปนทรายแข็ง ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติของดินปานกลางถึงสูง

4) กลุ่มดินที่เหมาะสมสำหรับทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 10.65 ของพื้นที่ทั้งหมดส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอมโนรมย์ ตอนกลาง ตอนใต้ และทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของอำเภอหันคา ทางตอนกลาง และตอนเหนือของอำเภอเมืองชัยนาท ทิศตะวันตก และตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอดงสิงห์ สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา เป็นดินตื้นหรือค่อนข้างตื้น มีการระบายน้ำดี เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย บางแห่งปนกรวด เนื้อดินล่างเป็นดินเหนียว

ปนกรวดมาก ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติของดินต่ำ บริเวณที่มีความลาดชันเกิดการชะล้างพังทลายได้ง่าย

5) กลุ่มดินที่ไม่เหมาะสำหรับการเกษตร มีเนื้อที่ประมาณร้อยละ 2.35 ของพื้นที่ทั้งหมดส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตก และกระจุกกระจายอยู่ทางตอนเหนือของอำเภอเมืองชัยนาท สภาพพื้นที่เป็นภูเขาและเทือกเขาซึ่งมีความลาดชันมาก ลักษณะมีทั้งดินลึกและตื้น เนื้อดินและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติแตกต่างกันตามชนิดของวัตถุต้นกำเนิดการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดชัยนาท โดยส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมคิดเป็นร้อยละ 81.76 ของพื้นที่จังหวัด รองลงมาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยร้อยละ 6.26 พื้นที่อื่น ๆ ร้อยละ 3.38 ที่โล่งนันทนาการและการรักษาสีสิ่งแวดล้อมร้อยละ 2.85 ทรัพยากรป่าไม้ และแหล่งน้ำร้อยละ 2.40 และ 2.39 ตามลำดับ นอกจากนี้เป็นการใช้ประโยชน์สำหรับสถานที่ราชการ พาณิชยกรรมที่อยู่อาศัยหนาแน่น และอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ 0.53, 0.42 และ 0.01 ตามลำดับ (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566)

2.4.2 ทรัพยากรแหล่งน้ำ

จังหวัดชัยนาทมีแหล่งน้ำ ดังนี้

1) แหล่งน้ำธรรมชาติ

1.1) แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง โดยจังหวัดชัยนาทมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 3 สาย ได้แก่

(1) แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านอำเภอมโนรมย์ อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรพยา

(2) แม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำมะขามเฒ่าไหลผ่าน อำเภอวัดสิงห์ อำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอหันคา

(3) แม่น้ำน้อย ไหลผ่านอำเภอเมืองชัยนาท และอำเภอสรรคบุรี

1.2) แหล่งน้ำธรรมชาติ ประเภท ห้วย หนอง คลอง สระ และบึง มีอยู่กระจายทั่วไป ซึ่งมีจำนวนแหล่งน้ำธรรมชาติ จำนวน 615 แห่ง ดังนี้

ห้วย	74	แห่ง
หนอง	138	แห่ง
คลอง	179	แห่ง
สระ/อ่างเก็บน้ำ	167	แห่ง
บึง	57	แห่ง
รวม	615	แห่ง

2) แหล่งน้ำชลประทาน

จังหวัดชัยนาทมีโครงการของกรมชลประทานเข้ามาดำเนินการทั้งโครงการขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 20 ของพื้นที่การเกษตร มีโครงการชลประทานรวมทั้งสิ้น 8 โครงการ มีพื้นที่โครงการ 776,208 ไร่ คลองชลประทานซึ่งมีหลายสาย ไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ คลองอนุศาสนนันท์ คลองมหาราช คลองบรมธาตุ คลองพลเทพ เป็นต้น ล้วนเป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับการเกษตรตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วไป (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566)

2.5 ข้อมูลด้านการปกครอง ประชากร และการถือครองที่ดิน

2.5.1. การปกครอง

จังหวัดชัยนาทแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 51 ตำบล 505 หมู่บ้าน 39 เทศบาล (1 เทศบาลเมือง 38 เทศบาลตำบล) (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566) (ตารางที่ 2-2)

ตารางที่ 2-3: ขอบเขตการปกครองจังหวัดชัยนาท

อำเภอ	เขตการปกครอง				(ตร.กม.)
	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.	
เมืองชัยนาท	4	52	3	2	255
มโนรมย์	7	40	4	5	256
วัดสิงห์	6	47	3	5	315
สรรพยา	7	55	4	1	228
สรรคบุรี	5	76	4	1	355
หันคา	7	100	6	4	529
หนองมะโมง	4	41	2	2	291
เนินขาม	3	48	1	2	270
รวม	51	505	27	20	2,470

ที่มา: สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566

2.5.2 ประชากร

ในปี 2564 จังหวัดชัยนาทมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 127,182 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมดจำนวน 321,844 คน แยกเป็นเพศชาย 154,720 คน เพศหญิง 167,124 คน โดยอำเภอเมืองชัยนาทมีครัวเรือนและประชากรสูงที่สุดร้อยละ 21.56 รองลงมาคืออำเภอสรรคบุรี และอำเภอหันคา ตามลำดับ สำหรับอำเภอเนินขามมีครัวเรือนและประชากรเบาบางที่สุดร้อยละ 5.23 เมื่อจำแนกตามเพศ จะเห็นว่าเพศหญิงมากกว่าชาย (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566) (ตารางที่ 2-4)

ตารางที่ 2-4 จำนวนครัวเรือนและประชากร ปี 2566

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)	ร้อยละ
เมืองชัยนาท	29,137	32,977	36,418	69,395	21.56
มโนรมย์	12,913	15,244	16,510	31,754	9.87
วัดสิงห์	10,994	12,206	13,069	25,275	7.85
สรรพยา	16,222	19,653	21,102	40,755	12.66
สรรคบุรี	23,533	30,491	33,146	63,637	19.78

ตารางที่ 2-4 (ต่อ)

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)	ร้อยละ
หันคา	20,195	26,264	28,036	54,300	16.87
หนองมะโมง	7,588	9,712	10,193	19,905	6.18
เนินขาม	6,600	8,173	8,650	16,823	5.23
รวม	127,182	154,720	167,124	321,844	100.00

ที่มา: สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566

2.5.3 การถือครองที่ดิน

จังหวัดชัยนาท มีพื้นที่ 2,469,746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,543,591 ไร่ จำแนกการใช้ประโยชน์ ดังนี้ (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566) (รูปภาพที่ 2-5)

ตาราง 2-5 การจำแนกการใช้ประโยชน์พื้นที่

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่การเกษตร	พื้นที่อยู่อาศัย	ที่สาธารณะ	พื้นที่อื่น
เมืองชัยนาท	154,610.00	134,422.00	12,958.00	8,200.00	4,030.00
มโนรมย์	141,027.00	100,154.25	7,108.00	7,116.00	26,648.75
วัดสิงห์	197,074.00	165,008.00	8,524.00	7,997.00	14,745.00
สรรพยา	142,673.00	109,934.00	11,484.00	7,531.00	13,724.00
สรรคบุรี	221,748.00	187,800.00	20,477.00	4,030.00	4,441.00
หันคา	330,834.00	232,632.00	24,335.00	4,613.00	69,214.00
หนองมะโมง	181,875.00	158,032.00	1,378.00	19,132.00	3,253.00
เนินขาม	168,750.00	134,878.00	7,560.00	581.00	25,831.00
รวม	1,543,591.00	1,241,279.00	83,812.00	58,192.00	184,008.00

ที่มา: สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566

ในส่วนของพื้นที่เกษตรกรรม 1,241,279 ไร่ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 80.42 ของพื้นที่จังหวัด พื้นที่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทาน 698,592 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 56.41 ของพื้นที่การเกษตร การใช้ประโยชน์พื้นที่การเกษตรสามารถจำแนกได้ ดังนี้ (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566) (รูปภาพที่ 2-6)

ตารางที่ 2-6 การจำแนกตามการใช้พื้นที่เพื่อการเกษตรจังหวัดชัยนาท ปี 2562/63

อำเภอ	พื้นที่ การเกษตร	ข้าว	พืชไร่	ไม้ผล	ไม้ดอก ไม้ประดับ	พืชผัก	เกษตร อื่นๆ
เมืองชัยนาท	134,422.00	114,688.00	4,235.00	8,246.00	126.00	652.00	6,475.00
มโนรมย์	100,154.25	75,835.00	11,354.00	2,699.00	128.00	620.00	9,518.25
วัดสิงห์	165,008.00	94,622.00	31,279.00	1,415.00	13.00	114.00	3,356.00
สรรพยา	109,934.00	99,081.00	79.25	1,972.25	23.50	290.00	4,242.00
สรรคบุรี	187,800.00	170,499.00	2,980.00	6,825.00	470.00	784.00	6,242.00
หันคา	232,672.00	162,156.00	61,166.00	3,467.00	50.00	60.00	5,773.00
หนองมะโมง	158,032.00	56,639.00	61,536.00	624.00	0.00	57.00	39,176.00
เนินขาม	134,878.00	24,991.00	86,340.00	919.00	33.00	26.00	22,589.00
รวม	122,900.25	802,516.00	258,969.25	26,032.25	823.50	2,603.00	131,956.25

ที่มา : สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566

2.6 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

2.6.1 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดชัยนาท

ส่วนใหญ่ของจังหวัดชัยนาทเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำสำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำน้อย จึงเหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพการเกษตรกรรม ดังนั้นประชากรประมาณ ร้อยละ 80 จึงประกอบอาชีพด้านการเกษตรกรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านการพาณิชย์ประมาณร้อยละ 6 ด้านการอุตสาหกรรมและการหัตถกรรมประมาณร้อยละ 3 ในส่วนของการผลิตภาคการเกษตรกรรมมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัด และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของจังหวัดชัยนาทประกอบอาชีพด้านการเกษตรและก่อให้เกิดรายได้เป็นอันดับหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสาขาการผลิตอื่น ๆ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าวนาปี อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ พบว่าถ้าปีใดที่ผลผลิตทางการเกษตรดีเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดก็จะดีขึ้นด้วย ในทางกลับกันหากปีใดผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ราคาผลผลิตตกต่ำ ก็จะส่งผลให้สภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดชัยนาทซบเซาตามไปด้วย (สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566) (ตารางที่ 2-7 และตารางที่ 2-8)

ตารางที่ 2-7 ผลิตรวมมวลรวม (GPP) และรายได้เฉลี่ยต่อคน ปี 2567-2562

ปี พ.ศ.	ผลิตรวมมวลรวม (GPP)		รายได้เฉลี่ย / คน / ปี
	ราคาประจำปี (ล้านบาท)	ราคาคงที่ (ล้านบาท)	
2557	295,565.00	18,494.00	97,693.00
2558	27,792.00	16,731.00	92,472.00
2559	28,504.00	16,754.00	95,604.00
2560	31,877.00	18,923.00	107,586.00
2561	35,191.00	20,406.00	119,549.00
2562	36,325.00	20,714.00	124,150.00

ที่มา: สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566

ตาราง 2-8 ผลิตรวมมวลรวม (GPP) แยกตามภาคการผลิต ปี 2558 – 2562

ปี พ.ศ.	ภาคเกษตรกรรม (ล้านบาท)	อุตสาหกรรม (ล้านบาท)	บริการ (ล้านบาท)	รวม (ล้านบาท)
2557	4,206.00	4,314.00	9,552.00	18,494.00
2558	3,218.00	4,444.00	9,150.00	16,731.00
2559	3,175.00	4,275.00	9,391.00	16,754.00
2560	4,136.00	4,873.00	9,810.00	18,919.00
2561	4,573.00	5,029.00	10,629.00	20,406.00
2562	4,430.00	5,280.00	10,913.00	20,714.00

ที่มา: สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566

2.6.2 พืชเศรษฐกิจจังหวัดชัยนาท

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และ กาแฟ โดยจังหวัดชัยนาท มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 3 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าวนาปี อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวาซึ่งเป็นพืชอัตลักษณ์ของจังหวัด ตามลำดับ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-9)

ตารางที่ 2-9 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดชัยนาท

พืชเศรษฐกิจ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าวนาปี	842,115	64.54
2. อ้อยโรงงาน	176,321	13.51
3. มันสำปะหลัง	123,786	9.49
4. ส้มโอ	2,668	0.22

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

1) ข้าวนาปี

ข้าวนาปีเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดของจังหวัดชัยนาท โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 842,115 ไร่ อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอนาคูมีพื้นที่ปลูก 165,980 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอสรรคบุรีมีพื้นที่ปลูก 163,655 ไร่ และอำเภอเมืองชัยนาทมีพื้นที่ปลูก 110,716 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกข้าวน้อยที่สุด คือ อำเภอเนินขามมีพื้นที่ปลูก 20,259 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-10)

ตารางที่ 2-10 พื้นที่ปลูกข้าวนาปีจังหวัดชัยนาท

อำเภอ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)
1. หันคา	165,980
2. สรรคบุรี	163,655
3. เมืองชัยนาท	110,716
8. สรรพยา	109,236
4. วัดสิงห์	106,835
5. มโนรมย์	90,395
6. หนองมะโมง	75,039
7. เนินขาม	20,259
รวม	842,115

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

2) อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดเป็นลำดับที่ 2 ของจังหวัดชัยนาท โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 176,321 ไร่ อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเนินขามมีพื้นที่ปลูก 73,344 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอหนองมะโมงมีพื้นที่ปลูก 36,882 ไร่ และอำเภอหันคามมีพื้นที่ปลูก 32,063 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานน้อยที่สุด คือ อำเภอสรรพยามีพื้นที่ปลูก 145 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-11)

ตารางที่ 2-11 พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานจังหวัดชัยนาท

อำเภอ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)
1. เนินขาม	73,344
2. หนองมะโมง	36,882
3. หันคา	32,063
4. วัดสิงห์	15,652
5. มโนรมย์	14,307
6. สรรคบุรี	3,653
7. เมืองชัยนาท	275
8. สรรพยา	145
รวม	176,321

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

3) มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดเป็นลำดับที่ 3 ของจังหวัดชัยนาท โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 123,786 ไร่ อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอสรรพยามีพื้นที่ปลูก 139,289 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอหันคามมีพื้นที่ปลูก 52,159 ไร่ และอำเภอเนินขามมีพื้นที่ปลูก 35,977 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังน้อยที่สุด คือ อำเภอสรรคบุรีมีพื้นที่ปลูก 11 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-12)

ตารางที่ 2-12 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังจังหวัดชัยนาท

อำเภอ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)
1. หันคา	52,159
2. เนินขาม	35,977
3. วัดสิงห์	15,906
4. หนองมะโมง	10,558
5. มโนรมย์	6,999
6. เมืองชัยนาท	2,039
7. สรรพยา	137
8. สรรคบุรี	11
รวม	123,786

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

4) สัมโพนธ์ขาวแตงกวา

สัมโพนธ์ขาวแตงกวาเป็นพืชอัตลักษณ์ของจังหวัดชัยนาท โดยมีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 2,667 ไร่ อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ อำเภอมโนรมย์มีพื้นที่ปลูก 869 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอสรรคบุรีมีพื้นที่ปลูก 650 ไร่ และอำเภอเมืองชัยนาทมีพื้นที่ปลูก 643 ไร่ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ปลูกสัมโพนธ์ขาวแตงกวาน้อยที่สุด คือ อำเภอสรรพยามีพื้นที่ปลูก 63 ไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) (ตารางที่ 2-13)

ตารางที่ 2-13 พื้นที่ปลูกสัมโพนธ์ขาวแตงกวาจังหวัดชัยนาท

อำเภอ	พืชเศรษฐกิจ (ไร่)
1. มโนรมย์	869
2. สรรคบุรี	650
3. เมืองชัยนาท	643
4. หันคา	205
5. วัดสิงห์	134
6. หนองมะโมง	104
7. สรรพยา	63
รวม	2,668

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

2.6.3 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จังหวัดชัยนาทมีประชากรทั้งหมด 321,844 จำแนกเป็นประชากรชาย 154,720 คน และหญิง 167,124 คน และมีจำนวนครัวเรือน 127,182 ครัวเรือน โดยเป็นครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวน 36,898 ครัวเรือน และมีแรงงานในครัวเรือน 3 คนต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-14)

ตารางที่ 2-14 ประชากรและครัวเรือน จังหวัดชัยนาท

รายการ	จำนวน		
	ชาย	หญิง	รวม
ประชากร ^{1/} (คน)	154,720	167,124	321,844
ครัวเรือนทั้งหมด ^{1/}	-	-	127,182
ครัวเรือนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ^{2/}	-	-	36,898
แรงงานในครัวเรือน ^{3/} (คน/ครัวเรือน)			2.50

ที่มา: ^{1/} สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566

^{2/} กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

^{3/} จากการคำนวณ, 2568

หน่วย: ครัวเรือน

2.6.4 การถือครองที่ดินทางการเกษตร

จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด 1,241,279 ไร่ คร่าวเรือนเกษตรถือครองที่ดินทางการเกษตร 34 ไร่ต่อครัวเรือน (ตารางที่ 2-15)

ตารางที่ 2-15 การถือครองที่ดินทางการเกษตร จังหวัดชัยนาท

รายการ	จำนวน
ครัวเรือนเกษตร ^{1/} (ครัวเรือน)	36,898
พื้นที่เกษตรกรรม ^{2/} (ไร่)	1,241,279
พื้นที่ถือครองทางการเกษตร ^{3/} (ไร่/ครัวเรือน)	33.64

ที่มา: ^{1/} กรมส่งเสริมการเกษตร, 2568

^{2/} สำนักงานจังหวัดชัยนาท, 2566

^{3/} จากการคำนวณ, 2568

บทที่ 3

ผลการศึกษา

3.1 ภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจ

3.1.1 สมาชิกและแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือนเกษตร

1) ข้าวนาปี

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.60 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 2.42 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 67.18 ของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 38.31 ปี (ตารางที่ 3-1)

2) อ้อยโรงงาน

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.35 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 2.26 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 51.87 ของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 5.88 ปี (ตารางที่ 3-1)

3) มันสำปะหลัง

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.03 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 2.38 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 59.01 ของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 35.60 ปี (ตารางที่ 3-1)

4) ส้มโอ

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.02 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานเกษตรเฉลี่ย 1.56 คนต่อครัวเรือน หรือร้อยละ 51.81 ของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 40.47 ปี (ตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สภาพครัวเรือนเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจ

รายการ	ข้าวนาปี		อ้อยโรงงาน		มันสำปะหลัง		ส้มโอ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกและแรงงานเกษตรในครัวเรือน (คน)								
สมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย	3.60		4.35		4.03		3.02	
max	8		9		8		8	
min	1		2		1		1	
SD	1.51		1.88		1.76		1.77	
แรงงานเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ย	2.42	67.18	2.26	51.87	2.38	59.01	1.56	51.81
max	5		5		5		5	
min	1		1		1		1	
SD	1.18		1.00		1.19		0.77	
ประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย (ปี)	38.31		5.88		35.60		40.47	
max	60		43		51		62	
min	2		10		16		15	
SD	13.19		9.38		9.10		13.00	

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.1.2 แหล่งน้ำและการใช้น้ำในการผลิตพืชเศรษฐกิจ

1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 51.39 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 48.61 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว โดยแหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนตามฤดูกาล คือ ชลประทานร้อยละ 56.76 รองลงมาคือ น้ำบาดาลร้อยละ 29.73 และสระน้ำในไร่นาร้อยละ 10.81 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้แหล่งน้ำอื่น 1 แหล่งร่วมกับน้ำฝนร้อยละ 91.89 และเป็นการใช้แหล่งน้ำอื่นมากกว่า 1 แหล่งร่วมกับน้ำฝนร้อยละ 8.11 ระบบการให้น้ำทั้งหมดเป็นระบบน้ำราด โดยทั้งหมดมีระบบการให้น้ำ 1 ระบบ ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.56 มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 19.44 มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต (ตารางที่ 3-2)

2) อ้อยโรงงาน

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.07 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 20.93 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว โดยแหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนตามฤดูกาล คือ สระน้ำในไร่นาร้อยละ 88.24 รองลงมาคือ แหล่งน้ำสาธารณะร้อยละ 11.76 ซึ่งทั้งหมดเป็นการใช้แหล่งน้ำอื่น 1 แหล่งร่วมกับน้ำฝน ระบบการให้น้ำส่วนใหญ่เป็นระบบน้ำหยดร้อยละ 97.06 รองลงมาคือ ระบบน้ำราดร้อยละ 2.94 โดยทั้งหมดมีระบบการให้น้ำ 1 ระบบ ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 55.81 มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 44.19 มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต (ตารางที่ 3-2)

3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมดใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว โดยครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 57.50 มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 42.50 มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต (ตารางที่ 3-2)

4) ส้มโอ

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.44 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 1.56 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว โดยแหล่งน้ำอื่นที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนตามฤดูกาลส่วนใหญ่ คือ น้ำบาดาลร้อยละ 57.14 รองลงมาคือ แหล่งน้ำธรรมชาติและสระน้ำในไร่นาร้อยละ 20.63 เท่ากัน และชลประทานร้อยละ 11.11 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการใช้แหล่งน้ำอื่น 1 แหล่งร่วมกับน้ำฝนร้อยละ 82.54 และเป็นการใช้แหล่งน้ำอื่นมากกว่า 1 แหล่งร่วมกับน้ำฝนร้อยละ 17.46 ระบบการให้น้ำส่วนใหญ่เป็นระบบสปริงเกอร์ร้อยละ 38.10 รองลงมาคือระบบน้ำราดร้อยละ 34.92 และระบบน้ำหยดร้อยละ 26.98 โดยทั้งหมดมีระบบการให้น้ำ 1 ระบบ ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.19 มีปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี และครัวเรือนเกษตรร้อยละ 7.81 มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต (ตารางที่ 3-2)

ตารางที่ 3-2 แหล่งน้ำและการใช้น้ำในการผลิตพืช

หน่วย: ไร่/ไร่

รายการ	ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
แหล่งน้ำและการใช้น้ำในการผลิตพืช				
แหล่งน้ำในการการผลิตพืช				
น้ำฝนตามฤดูกาลอย่างเดียว	48.61	20.93	100.00	1.56
น้ำฝนตามฤดูกาล และแหล่งน้ำอื่น	51.39	79.07	-	98.44
แหล่งน้ำอื่น ที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน				
แหล่งน้ำสาธารณะ	5.41	11.76	-	7.94
แหล่งน้ำธรรมชาติ	5.41	-	-	20.63
ชลประทาน	56.76	-	-	11.11
น้ำบาดาล	29.73	-	-	57.14
สระน้ำในไร่นา	10.81	88.24	-	20.63
แหล่งน้ำอื่น ที่ใช้ร่วมกับน้ำฝน 1 แหล่ง	91.89	100.00	-	82.54
แหล่งน้ำอื่น ที่ใช้ร่วมกับน้ำฝนมากกว่า 1 แหล่ง	8.11	-	-	17.46
ระบบการให้น้ำ				
ระบบน้ำราด	100.00	2.94	-	34.92
ระบบน้ำหยด	-	97.06	-	26.98
ระบบสปริงเกอร์	-	-	-	38.10
ใช้ระบบการให้น้ำ 1 ระบบ	100.00	100.00	-	100.00
ปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตในรอบปี				
เพียงพอ	80.56	55.81	57.50	92.19
ไม่เพียงพอ	19.44	44.19	42.50	7.81

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.1.3 ลักษณะการผลิตพืชเศรษฐกิจ

1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ทำการผลิตข้าวประเภทไม่ไวแสงร้อยละ 90.28 และข้าวไวแสงร้อยละ 9.72 โดยพันธุ์ข้าวที่ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ทำการผลิต คือ กข85 ร้อยละ 36.11 รองลงมาคือ กข.41 ร้อยละ 15.28 และปทุมธานี 1 ร้อยละ 12.50 มีอายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 3.87 เดือน โดยเริ่มทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ (ตารางที่ 3-3 และรูปภาพที่ 3-1)

2) อ้อยโรงงาน

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ทำการผลิตอ้อยโรงงานพันธุ์อู่ทอง11 ร้อยละ 6.98 รองลงมาคือ พันธุ์ CSB08-111 และ CSB08-108 ร้อยละ 2.33 เท่ากัน มีอายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 11.74 เดือน โดยทำการปลูกอ้อยโรงงาน 2 ช่วง คือ ช่วงต้นฝน เดือนพฤษภาคม และช่วงปลายฝนหรือข้ามแล้ง ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน (ตารางที่ 3-3 และรูปภาพที่ 3-1)

3) มั่นสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรกรปลูกมันสำปะหลังเฉลี่ย 3,165 ต้นต่อไร่ โดยพันธุ์มันสำปะหลังที่ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการผลิต คือ เกษตรศาสตร์ร้อยละ 72.50 รองลงมาคือ ระยะเวลา 3 ร้อยละ 25.00 และห้วยบงร้อยละ 2.50 มีอายุเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 10.90 เดือน โดยทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน เก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม และเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม (ตารางที่ 3-3 และรูปภาพที่ 3-1)

4) ส้มโอ

ครัวเรือนเกษตรกรปลูกส้มโออายุพืชเฉลี่ย 9.81 ปี จำนวนต้นในแปลงเกษตรเฉลี่ย 43.00 ต้นต่อไร่ โดยพันธุ์ส้มโอที่ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดทำการผลิต คือ ขาวแตงกวา โดยทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม ระยะเวลาเก็บเกี่ยว 3 เดือน (ตารางที่ 3-3 และภาพที่ 3-1)

ตารางที่ 3-3 ภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจ

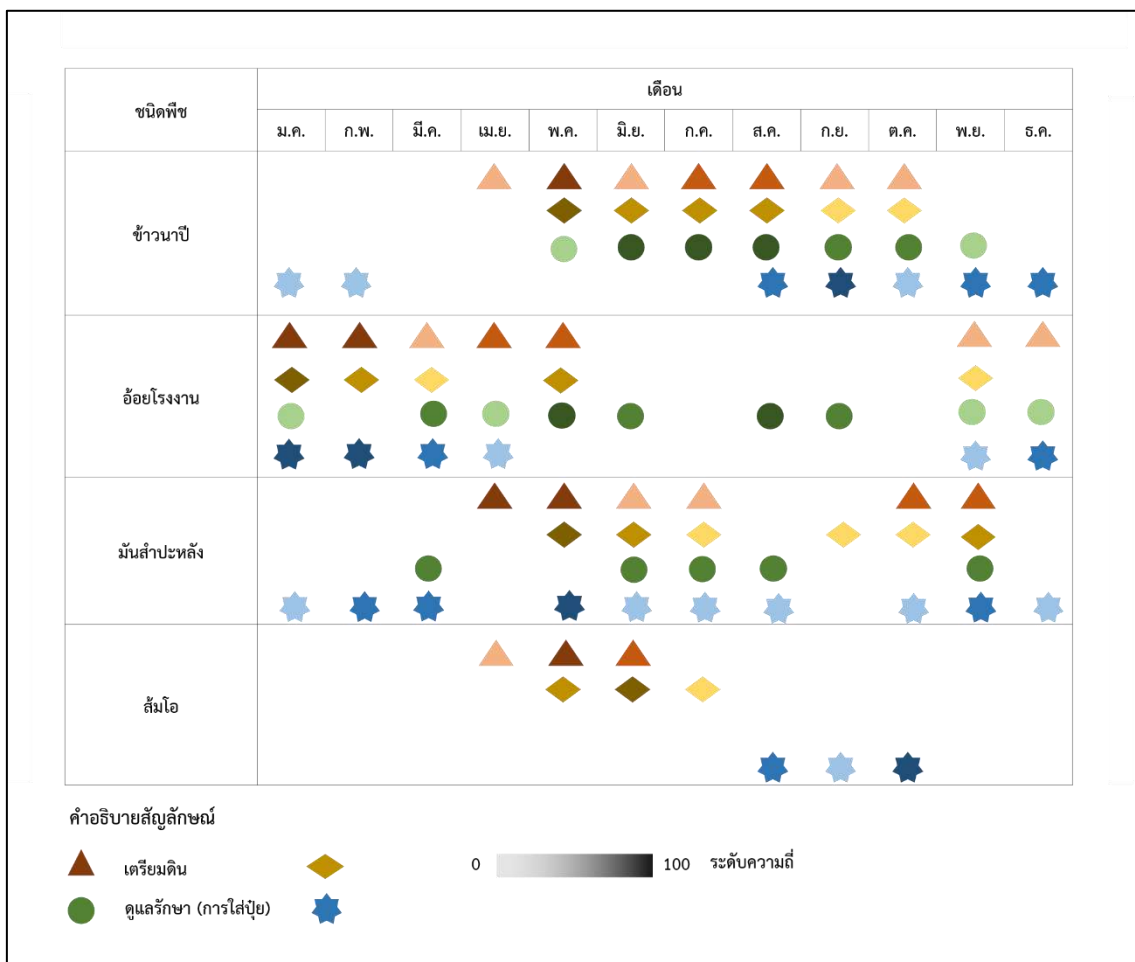
หน่วย: ร้อยละ				
รายการ	จำนวนปี	อายุโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
ประเภทพันธุ์ข้าว				
ข้าวไวแสง	9.72			
ข้าวไม่ไวแสง	90.28			
จำนวนต้นต่อไร่	-	-	3,165.00	43.00
อายุเฉลี่ย (ปี)	-	-	-	9.81
อายุเก็บเกี่ยว (เดือน)	3.87	11.74	10.90	-
พันธุ์ข้าว				
กข85	36.11	-	-	-
กข41	15.28	-	-	-
ปทุมธานี 1	12.50	-	-	-
ขาวดอกมะลิ 105	6.94	-	-	-
กข79	6.94	-	-	-
กข49	5.56	-	-	-
กข95	5.56	-	-	-
พิษณุโลก 2	5.56	-	-	-
กข61	2.78	-	-	-
กข15	2.78	-	-	-
พันธุ์อายุโรงงาน				
ขอนแก่น 3	-	88.37	-	-
อุทอง11	-	6.98	-	-
CSB08-111	-	2.33	-	-
CSB08-108	-	2.33	-	-

ตารางที่ 3-3 (ต่อ)

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
พันธุ์มันสำปะหลัง				
เกษตรศาสตร์ 50	-	-	72.50	-
ระยอง 3	-	-	25.00	-
ห้วยบง	-	-	2.50	-
พันธุ์ส้มโอ				
ขาวแตงกวา	-	-	-	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ภาพที่ 3-1 ปฏิทินการผลิตพืชเศรษฐกิจ

3.1.4 การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจ

1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย เมล็ดพันธุ์ 25.25 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 65.30 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดน้ำ 0.04 ลิตรต่อไร่ ปุ๋ยคอก 0.92 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน) ชนิดน้ำ 0.24 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบวัชพืชชนิดน้ำ 0.19 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบศัตรูพืชชนิดน้ำ 0.24 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือชนิดเม็ด 0.25 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบโรคพืชชนิดน้ำ 0.11 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.42 ลิตรต่อไร่ ปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.01 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 4.38 ชั่วโมงทำงานต่อไร่ (ตารางที่ 3-9)

2) อ้อยโรงงาน

ครัวเรือนเกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย ท่อนพันธุ์ 1,730 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 87.96 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยคอก 0.56 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยหมัก 0.72 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน) ชนิดน้ำ 0.38 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือเม็ด 0.09 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบวัชพืชชนิดน้ำ 0.40 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบศัตรูพืชชนิดน้ำ 0.01 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 2.02 ลิตรต่อไร่ ปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 0.66 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 3.74 ชั่วโมงทำงานต่อไร่ (ตารางที่ 3-9)

3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรกรใช้วัสดุการเกษตร ประกอบด้วย ท่อนพันธุ์ 3,165.00 ท่อนต่อไร่ ปุ๋ยเคมี 20.97 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดน้ำ 0.03 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือชนิดเม็ด 0.06 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน) ชนิดน้ำ 0.40 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือชนิดเม็ด 0.02 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบวัชพืชชนิดน้ำ 0.40 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบศัตรูพืชชนิดน้ำ 0.06 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบโรคพืชชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ น้ำยาฆ่าท่อนพันธุ์ชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 3.60 ลิตรต่อไร่ ปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 1.10 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 3.35 ชั่วโมงทำงานต่อไร่ (ตารางที่ 3-9)

4) ส้มโอ

สำหรับครัวเรือนเกษตรกรที่ปลูกใหม่ใช้ต้นพันธุ์ 39.38 ต้นต่อไร่ และทุกช่วงอายุใช้วัสดุการเกษตรประกอบด้วย ปุ๋ยเคมี 125.11 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยชีวภาพชนิดน้ำ 0.03 ลิตรต่อไร่ ชนิดเม็ด 0.02 กิโลกรัมต่อไร่ ปุ๋ยคอก 173.55 กิโลกรัมต่อไร่ สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน) ชนิดน้ำ 0.22 ลิตรต่อไร่ ชนิดผงหรือชนิดเม็ด 0.01 กิโลกรัมต่อไร่ สารป้องกันและปราบวัชพืชชนิดน้ำ 0.01 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบศัตรูพืชชนิดน้ำ 0.25 ลิตรต่อไร่ สารป้องกันและปราบโรคพืชชนิดน้ำ 0.02 ลิตรต่อไร่ น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น 6.19 ลิตรต่อไร่ ปัจจัยด้านแรงงาน ได้แก่ แรงงานคน 3.94 วันทำงานต่อไร่ และแรงงานเครื่องจักร 37.70 ชั่วโมงทำงานต่อไร่ (ตารางที่ 3-9)

ตารางที่ 3-4 การใช้ปัจจัยการผลิตพืชเศรษฐกิจ

รายการ	หน่วย	ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
1. เมล็ดพันธุ์	กก./ตัน/ท่อน/ตัน	25.25 กก.	1,730.00 กก.	3,165.00 ท่อน	39.38 ตัน
2. ปุ๋ย					
2.1 ปุ๋ยเคมี	กก.	65.30	87.96	20.97	125.11
2.2 ปุ๋ยอินทรีย์					
ปุ๋ยชีวภาพ					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.04	-	0.03	0.03
ชนิดเม็ด	กก.	-	-	0.06	0.02
ปุ๋ยคอก		0.92	0.56	-	173.55
ปุ๋ยหมัก	กก.	-	0.72	-	-
3. สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอร์โมน)					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.24	0.38	0.40	0.22
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.01	0.09	0.02	0.01
4. สารป้องกันและปราบวัชพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.19	0.40	0.40	0.01
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.01	0.01	0.01	-
5. สารป้องกันและปราบศัตรูพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.24	0.01	0.06	0.25
ชนิดผง/เม็ด	กก.	0.25	-	-	-
6. สารป้องกันและปราบโรคพืช					
ชนิดน้ำ	ลิตร	0.11	-	0.02	0.02
7. น้ำยาฆ่าเชื้อพันธุ์					
ชนิดน้ำ	ลิตร	-	-	0.02	-
8. น้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	ลิตร	2.42	2.02	3.60	6.19
9. แรงงานคน	วันทำงาน	0.01	0.66	1.10	3.94
10. แรงงานเครื่องจักร	ชั่วโมงทำงาน	4.38	3.74	3.35	37.70

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.2 ลักษณะปัญหา ความต้องการความช่วยเหลือ และทัศนคติทางการเกษตร

3.2.1 ปัญหาและความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร

1) ปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร

1.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 86.11 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ประสบปัญหาภัยแล้งร้อยละ 40.32 รองลงมาคือ ศัตรูพืชรบกวนร้อยละ 37.10 และปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 33.87 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 13.89 ไม่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-5)

1.2) อ้อยโรงงาน

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 79.07 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ประสบปัญหาภัยแล้งร้อยละ 58.82 รองลงมาคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 35.29 และราคาผลผลิตตกต่ำร้อยละ 29.41 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 20.93 ไม่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-5)

1.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 72.50 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ประสบปัญหาภัยแล้งร้อยละ 44.83 รองลงมาคือ โรคพืชระบาดร้อยละ 31.03 ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง และศัตรูพืชระบาดร้อยละ 13.79 เท่ากัน ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 27.50 ไม่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-5)

1.4) ส้มโอ

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 68.75 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ขาดแคลนแรงงานร้อยละ 31.82 รองลงมาคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงร้อยละ 27.27 และขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 20.45 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 31.25 ไม่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 3-5)

ตารางที่ 3-5 ลักษณะปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร

หน่วย: ร้อยละ				
รายการ	ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
ปัญหาด้านการผลิต				
ไม่มี	13.89	20.93	27.50	31.25
มี	86.11	79.07	72.50	68.75
ลักษณะปัญหา				
- ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	20.97	26.47	13.79	20.45
- ประสบปัญหาภัยแล้ง	40.32	58.82	44.83	13.64
- ขาดแคลนเงินทุน	3.23	-	10.34	18.18
- ขาดแคลนแรงงาน	-	8.82	-	31.82
- คุณภาพผลผลิตตกต่ำ	-	-	-	13.64
- ปริมาณผลผลิตตกต่ำ	-	-	10.34	6.82
- ราคาผลผลิตตกต่ำ	25.81	29.41	10.34	2.27
- ผู้ซื้อกดราคา	-	-	-	2.27
- ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	1.61	-	-	-
- ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง	33.87	35.29	13.79	27.27
- ศัตรูพืชระบาด	37.10	14.71	13.79	0.00
- โรคพืชระบาด	9.68	5.88	31.03	2.27
- วัชพืชระบาด	-	5.88	6.90	-

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

2) ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร

2.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 61.11 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร โดยความช่วยเหลือที่ต้องการมากที่สุด คือ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี และราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 52.27 รองลงมาคือ จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 47.73 และมีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 27.27 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 38.89 ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร (ตารางที่ 3-6)

2.2) อ้อยโรงงาน

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 48.84 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร โดยความช่วยเหลือที่ต้องการมากที่สุด คือ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี และราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 85.71 รองลงมาคือ มีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 33.33 และจัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 23.81 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 51.16 ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร (ตารางที่ 3-6)

2.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 42.50 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร โดยความช่วยเหลือที่ต้องการมากที่สุด คือ จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 52.94 รองลงมาคือ จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี และราคาต่ำกว่าท้องตลาดร้อยละ 35.29 ส่งเสริมและแนะนำเรื่องการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง มีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร และโซล่าเซลล์ร้อยละ 11.79 เท่ากัน ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 57.50 ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร (ตารางที่ 3-6)

2.4) ส้มโอ

ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 39.06 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร โดยความช่วยเหลือที่ต้องการมากที่สุด คือ ส่งเสริมและแนะนำเรื่องการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เองร้อยละ 28.00 รองลงมาคือ ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน และมีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตรร้อยละ 24.00 เท่ากัน และจัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี และราคาต่ำกว่าท้องตลาด ร้อยละ 20.00 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 60.94 ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร (ตารางที่ 3-6)

ตารางที่ 3-6 ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร

รายการ	หน่วย: ร้อยละ			
	ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร				
ไม่มี	38.89	51.16	57.50	60.94
มี	61.11	48.84	42.50	39.06

ตารางที่ 3-6 ความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
ลักษณะความต้องการ				
- ส่งเสริมและแนะนำการปรับปรุงบำรุงดิน	4.55	-	-	12.00
- ส่งเสริมและแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ	-	-	5.88	-
- จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	47.73	23.81	52.94	16.00
- ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน	-	4.76	-	24.00
- ส่งเสริมและแนะนำเรื่องการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง	-	4.76	11.76	28.00
- มีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร	27.27	33.33	11.76	24.00
- มีการพยุงราคาพืชผลทางการเกษตร	13.64	4.76	-	4.00
- จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดี และราคาต่ำกว่าท้องตลาด	52.27	85.71	35.29	20.00
- จัดหาตลาด/จุดรับซื้อผลผลิตให้แก่เกษตรกร	-	-	-	8.00
- ต้องการระบบโซลาร์เซลล์	-	-	11.76	-

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.2.2 ทศนคติของครัวเรือนเกษตรกร

1) ทศนคติการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกร

1.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรกรมีระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย 14.93 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 94.44 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต ร้อยละ 72.06 รองลงมาคือ แหล่งน้ำและปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิตร้อยละ 17.65 มีตลาดรองรับผลผลิต และสภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับการผลิตร้อยละ 4.41 เท่ากัน ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 2.78 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่าแหล่งน้ำและปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิตซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ พืชไร่นอกจากนี้ยังมีครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 2.78 ไม่แน่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต (ตารางที่ 3-7)

1.2) อ้อยโรงงาน

ครัวเรือนเกษตรกรมีระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย 29.09 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 90.91 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิตร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ มีต้นทุนในการทำการเกษตรที่เหมาะสมร้อยละ 40.00 และมีที่ดินเพียงพอต่อการทำการเกษตรร้อยละ 10.00 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 9.09 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่าสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิตซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ พืชไร่ (ตารางที่ 3-7)

1.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรกรมีระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย 18.75 ปี ซึ่งครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า มีสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิตร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ มีปริมาณผลผลิตที่ต้องการร้อยละ 25.00 (ตารางที่ 3-7)

1.4) ส้มโอ

ครัวเรือนเกษตรกรมีระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย 9.50 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า มีต้นทุนในการทำการเกษตรที่เหมาะสมร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ มีตลาดรองรับผลผลิตร้อยละ 33.33 ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 25.00 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่าสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิต ซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ ไม้ผลหรือไม้ยืนต้น (ตารางที่ 3-7)

ตารางที่ 3-7 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินทางการเกษตร

รายการ	จำนวนปี	หน่วย: ร้อยละ		
		อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
ระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดินพืชปัจจุบันเฉลี่ย (ปี)	14.93	29.09	18.75	9.50
แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต				
ไม่แน่ใจ	2.78	-	-	-
ไม่มีแนวโน้ม	94.44	90.91	100.00	75.00
เหตุผล				
- สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต	72.06	50.00	75.00	-
- แหล่งน้ำและปริมาณน้ำเพียงพอต่อการผลิต	17.65	-	-	-
- มีที่ดินเพียงพอต่อการทำการเกษตร	-	10.00	-	-
- มีต้นทุนในการทำการเกษตรที่เหมาะสม	1.47	40.00	-	66.67
- มีปริมาณผลผลิตที่ต้องการ	-	-	25.00	-
- มีตลาดรองรับผลผลิต	4.41	-	-	33.33
- สภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับการผลิต	4.41	-	-	-
มีแนวโน้ม	2.78	9.09	-	25.00
เหตุผล				
- สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิต	-	100.00	-	100.00
- แหล่งน้ำและปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิต	100.00	-	-	-
ประเภทการเปลี่ยนแปลง				
พืชไร่	100.00	100.00	-	-
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	-	-	-	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

2) แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

2.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 63.89 รองลงมาคือ ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรร้อยละ 19.44 และเปลี่ยนสูตรปุ๋ยเคมีร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 3-8)

2.2) อ้อยโรงงาน

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 63.64 รองลงมาคือ ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการและดูแลรักษาพืชทั้งหมดร้อยละ 18.18 เท่ากัน ปรับปรุงบำรุงดิน และเพิ่มปริมาณฮอร์โมนร้อยละ 9.09 เท่ากัน (ตารางที่ 3-8)

2.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมดมีแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี รองลงมาคือ เปลี่ยนสูตรปุ๋ยเคมีร้อยละ 25.00 เท่ากัน (ตารางที่ 3-8)

2.4) ส้มโอ

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมีร้อยละ 75.00 รองลงมาคือ เพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ และเปลี่ยนสูตรปุ๋ยเคมีร้อยละ 25.00 เท่ากัน (ตารางที่ 3-8)

ตารางที่ 3-8 แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร

หน่วย: ร้อยละ				
รายการ	ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
แนวคิดในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร				
- เปลี่ยนพันธุ์ใหม่	8.33	-	-	-
- ปรับปรุงบำรุงดิน	4.17	9.09	-	-
- เปลี่ยนพื้นที่ปลูกใหม่	-	-	-	-
- เพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์	1.39	-	-	25.00
- เพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี	63.89	63.64	100.00	75.00
- เปลี่ยนสูตรปุ๋ยเคมี	16.67	-	25.00	25.00
- เพิ่มปริมาณฮอร์โมน	11.11	9.09	-	-
- ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	19.44	18.18	-	-
- ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการและดูแลรักษาพืชทั้งหมด	-	18.18	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3) การเปลี่ยนแปลงอาชีพไปสู่นอกภาคการเกษตร

3.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 98.61 ของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลชราภาพร้อยละ 42.25 รองลงมาคือเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 32.39 และไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 12.68 ส่วนครัวเรือนเกษตรร้อยละ 1.39 ไม่แน่ใจต่อการเปลี่ยนอาชีพไปสู่นอกภาคการเกษตรในอนาคต (ตารางที่ 3-9)

3.2) อ้อยโรงงาน

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่นร้อยละ 63.64 รองลงมาคือ สภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำเกษตรร้อยละ 18.18 เป็นอาชีพหลักของครอบครัว และชราภาพร้อยละ 9.09 เท่ากัน (ตารางที่ 3-9)

3.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมดไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าชราภาพร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น และเป็นอาชีพหลักของครอบครัวร้อยละ 25.00 เท่ากัน (ตารางที่ 3-9)

3.4) ส้มโอ

ครัวเรือนเกษตรทั้งหมด ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าชราภาพร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น และราคาผลผลิตร้อยละ 25.00 เท่ากัน (ตารางที่ 3-9)

ตารางที่ 3-9 แนวโน้มในการเปลี่ยนอาชีพไปสู่นอกภาคการเกษตร

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
แนวโน้มในการเปลี่ยนอาชีพไปสู่นอกภาคการเกษตร				
ไม่แน่ใจ	1.39	-	-	-
ไม่มีเหตุผล	98.61	100.00	100.00	100.00
- ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น	12.68	63.64	25.00	25.00
- ผลผลิตดีอยู่แล้ว	1.41	-	-	-
- ราคาผลผลิตดี	-	-	-	25.00
- เป็นอาชีพหลักของครอบครัว	32.39	9.09	25.00	-
- สภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำ	7.04	18.18	-	-
การเกษตร				
- มีที่ดินอยู่แล้ว	4.23	-	-	-
- ชราภาพ	42.25	9.09	50.00	50.00

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

3.3 ต้นทุน และผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ

1) ข้าวนาปี

ต้นทุนการผลิต ข้าวนาปีมีต้นทุนทั้งหมด 4,412.27 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 3,024.75 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ 1,387.52 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 5.36 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 3.68 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ข้าวนาปีได้รับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 823.06 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใช้ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 10.18 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีมูลค่าผลผลิต 8,378.75 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 5,354.00 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,966.48 บาทต่อไร่ มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 4.82 บาทต่อกิโลกรัม และผลตอบแทนหรือต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 6.50 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.90 (ตารางที่ 3-10)

2) อ้อยโรงงาน

ต้นทุนการผลิต ข้าวนาปีมีต้นทุนทั้งหมด 13,050.21 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 11,642.73 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ 1,407.48 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 1.23 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 1.10 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ข้าวนาปีได้รับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 10,613.39 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใช้ราคาอ้อยโรงงานที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 1.21 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีมูลค่าผลผลิต 12,842.20 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 1,199.47 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 208.01 บาทต่อไร่ มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วยขาดทุน 0.02 บาทต่อกิโลกรัม และผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 0.11 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 0.98 (ตารางที่ 3-10)

3) มันสำปะหลัง

ต้นทุนการผลิต ข้าวนาปีมีต้นทุนทั้งหมด 5,947.77 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 4,445.57 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ 1,502.20 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 1.73 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 1.29 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ข้าวนาปีได้รับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 3,436.18 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใช้ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 2.68 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีมูลค่าผลผลิต 9,208.96 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปร 4,763.39 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,261.19 บาทต่อไร่ มีผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 0.95 บาทต่อกิโลกรัม และผลตอบแทนเหนือต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 1.39 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.55 (ตารางที่ 3-10)

4) ส้มโอ

ต้นทุนการผลิต ข้าวนาปีมีต้นทุนทั้งหมด 13,098.28 บาทต่อไร่ ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 11,865.66 บาทต่อไร่ และต้นทุนคงที่ 1,232.62 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 15.92 บาทต่อกิโลกรัม และต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 14.42 บาทต่อกิโลกรัม

ผลตอบแทนการผลิต ครั้วเรือนเกษตรได้รับปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 822.92 กิโลกรัมต่อไร่ โดยใช้ราคาส้มโอที่เกษตรกรจำหน่ายได้ ณ ไร่นา เฉลี่ย 24.05 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีมูลค่าผลผลิต 19,791.23 บาทต่อไร่ ได้รับผลตอบแทนเนื้อต้นทุนผันแปร 7,925.57 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนทั้งหมด 6,692.95 บาทต่อไร่ มีผลตอบแทนเนื้อต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย 8.13 บาทต่อกิโลกรัม และผลตอบแทนเนื้อต้นทุนผันแปรต่อหน่วย 9.63 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.51 (ตารางที่ 3-10)

ตารางที่ 3-10 โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ

รายการ	จำนวนปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
1. ต้นทุนการผลิต				
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	4,412.27	13,050.21	5,947.77	13,098.28
ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	3,024.75	11,642.73	4,445.57	11,865.66
ต้นทุนคงที่ (บาท/ไร่)	1,387.52	1,407.48	1,502.20	1,232.62
ต้นทุนต่อหน่วย (บาท/กิโลกรัม)	5.36	1.23	1.73	15.92
ต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กิโลกรัม)	3.68	1.10	1.29	14.42
2. ผลตอบแทนการผลิต				
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	823.06	10,613.39	3,436.18	822.92
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)	10.18	1.21	2.68	24.05
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)	8,378.75	12,842.20	9,208.96	19,791.23
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	5,354.00	1,199.47	4,763.39	7,925.57
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)	3,966.48	(208.01)	3,261.19	6,692.95
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนทั้งหมดต่อหน่วย (บาท/กิโลกรัม)	4.82	(0.02)	0.95	8.13
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนผันแปรต่อหน่วย (บาท/กิโลกรัม)	6.50	0.11	1.39	9.63
3. อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit - Cost Ratio: BCR)	1.90	0.98	1.55	1.51

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

3.4 การประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต

1) จำนวนปี

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวจำนวนปีต่อเนื่องอีก 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 16,384.37 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR) เท่ากับร้อยละ 408.36 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) เท่ากับ 1.89 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI) เท่ากับร้อยละ 89.90 (ตารางที่ 3-11)

2) อ้อยโรงงาน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตอ้อยโรงงานต่อเนื่องอีก 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) ขาดทุน 936.94 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) เท่ากับ 0.96 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI) เท่ากับติดลบร้อยละ 1.59 (ตารางที่ 3-11)

3) มันสำปะหลัง

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลังต่อเนื่องอีก 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 13,469.95 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR) เท่ากับร้อยละ 402.54 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) เท่ากับ 1.54 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI) เท่ากับร้อยละ 54.83 (ตารางที่ 3-11)

4) ส้มโอ

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตส้มโอต่อเนื่องอีก 5 ปี มีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 26,960.00 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR) เท่ากับร้อยละ 686.73 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR) เท่ากับ 1.49 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI) เท่ากับร้อยละ 49.28 (ตารางที่ 3-11)

ตารางที่ 3-11 ผลการประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต

หน่วย : ต่อไร่				
รายการ	ข้าวนาปี	อ้อยโรงงาน	มันสำปะหลัง	ส้มโอ
มูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (Net Present Value: NPV)	16,384.37 บาท	-936.94 บาท	13,469.95 บาท	26,960.00 บาท
อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Internal Rate of Return: EIRR)	ร้อยละ 402.54	-	ร้อยละ 402.54	ร้อยละ 686.73
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (Benefit Cost Ratio: BCR)	1.54	0.98	1.54	1.49
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (Return on Investment: ROI)	ร้อยละ 89.90	ร้อยละ -1.59	ร้อยละ 54.83	ร้อยละ 49.28

หมายเหตุ: กำหนดอายุโครงการ 5 ปี

อัตราคิดลด ร้อยละ 6.725 (อัตราดอกเบี้ยลูกค้ารายคนชั้นดี ธ.ก.ส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ จังหวัดชัยนาท ภายใต้โครงการจัดทำแผนที่คาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคตเพื่อบริหารจัดการสินค้าเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) จัดทำฐานข้อมูลภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อสนับสนุนการวางแผนที่การคาดการณ์การใช้ที่ดินในอนาคต (2) วิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน และ (3) วิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ซึ่งทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิจากการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการสัมภาษณ์เกษตรกรที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ของจังหวัดชัยนาท 4 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าวนาปี อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และส้มโอ โดยสามารถสรุปผลและข้อเสนอแนะตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1 สรุปผลการศึกษา

1) ภาวะการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

1.1) ข้าวนาปี

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร 4 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 3 คน โดยมีประสบการณ์ในการทำเกษตร 38 ปี การใช้น้ำในการผลิตระดับใกล้เคียงกัน คือ ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 51.39 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต และครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 48.61 ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเพียงอย่างเดียว ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการผลิตข้าวประเภทไม่ไวแสง โดยส่วนใหญ่พันธุ์ข้าวที่ใช้ คือ พันธุ์ กข.85 กข.41 และปทุมธานี 1 มีอายุเก็บเกี่ยว 4 เดือน โดยเริ่มทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ประสบปัญหาภัยแล้ง ศัตรูพืชรบกวน และปัจจัยการผลิตมีราคาสูง ด้านความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตรส่วนใหญ่ต้องการให้จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดีและราคาต่ำกว่าท้องตลาด จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และมีการประกันราคาพืชผลทางการเกษตร

1.2) อ้อยโรงงาน

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร 4 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 2 คน โดยมีประสบการณ์ในการทำเกษตร 6 ปี ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต พันธุ์อ้อยโรงงานที่ใช้โดยส่วนใหญ่ คือ พันธุ์ อู่ทอง 11 พันธุ์ CSB08-111 และพันธุ์ CSB08-108 มีอายุเก็บเกี่ยว 12 เดือน โดยทำการปลูกอ้อยโรงงาน 2 ช่วง คือ ช่วงต้นฝน เดือนพฤษภาคม และช่วงปลายฝนหรือข้ามแล้ง ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ประสบปัญหาภัยแล้ง ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง และราคาผลผลิตตกต่ำ ด้านความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตรส่วนใหญ่ต้องการให้

จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดีและราคาต่ำกว่าท้องตลาด การประกันราคาพืชผลทางการเกษตร และจัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

1.3) มันสำปะหลัง

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร 4 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 2 คน โดยมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 37 ปี ทั้งหมดใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต โดยทำการปลูกมันสำปะหลัง 3,165 ต้นต่อไร่ โดยส่วนใหญ่พันธุ์มันสำปะหลังที่ใช้ คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 ระยะยง 3 และห้วยบง มีอายุเก็บเกี่ยว 11 เดือน โดยทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเดือนกันยายนถึงเดือนพฤศจิกายน เก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม เดือนพฤษภาคมถึงเดือนสิงหาคม และเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ประสบปัญหาภัยแล้ง โรคพืชรบกวน ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง และศัตรูพืชรบกวน ด้านความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตรมีระดับใกล้เคียงกัน คือ ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตร ร้อยละ 57.50 และต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐร้อยละ 42.50 ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดสร้างแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร จัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดีและราคาต่ำกว่าท้องตลาด ส่งเสริมและแนะนำเรื่องการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง การประกันราคาพืชผลทางการเกษตร และต้องการให้สนับสนุนระบบโซล่าเซลล์

1.4) ส้มโอ

เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร 3 คนต่อครัวเรือน เป็นแรงงานภาคการเกษตรในครัวเรือน 2 คน โดยมีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 40 ปี ส่วนใหญ่ใช้น้ำฝนตามฤดูกาลร่วมกับแหล่งน้ำอื่นในการผลิต มีอายุพืชเฉลี่ย 10 ปี เกษตรกรทั้งหมดปลูกส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ซึ่งเป็นผลไม้ GI ของจังหวัดชัยนาท โดยเกษตรกรปลูกส้มโอทุกช่วงอายุเฉลี่ยประมาณ 43 ต้นต่อไร่ ส่วนเกษตรกรที่ปลูกใหม่มีแนวโน้มปลูกจำนวนต้นลดลงเหลือประมาณ 39 ต้นต่อไร่ ซึ่งทำการปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคม ระยะเวลาเก็บเกี่ยวเฉลี่ย 3 เดือน ซึ่งส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการผลิตทางการเกษตร โดยปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ขาดแคลนแรงงาน ปัจจัยการผลิตมีราคาสูง และขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ด้านความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐด้านการเกษตรส่วนใหญ่ร้อยละ 60.94 ไม่ต้องการความช่วยเหลือด้านการเกษตร และเกษตรกรร้อยละ 39.06 ต้องการให้ส่งเสริมและแนะนำเรื่องการทำปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชใช้เอง ขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติหรือแหล่งน้ำสาธารณะที่ตื้นเขิน การประกันราคาพืชผลทางการเกษตร และจัดหาปัจจัยการผลิตคุณภาพดีและราคาต่ำกว่าท้องตลาด

2) การวิเคราะห์ทัศนคติและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1) ข้าวนาปี

ครัวเรือนเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวนาปีมาแล้ว 15 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 94.44 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต มีตลาด

รองรับผลผลิต และสภาพภูมิอากาศเหมาะสมกับการผลิต ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 2.78 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่าแหล่งน้ำและปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการผลิตซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ พืชไร่ นอกจากนี้ยังมีครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 2.78 ไม่แน่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ด้านแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าควรปริมาณปุ๋ยเคมี ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และเปลี่ยนสูตรปุ๋ยเคมี ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร ให้เหตุผลว่าชรภาพแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ เป็นอาชีพหลักของครอบครัว และไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น

2.2) อ้อยโรงงาน

ครัวเรือนเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตอ้อยโรงงานมาแล้ว 29 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 90.91 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่า สภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต มีต้นทุนในการทำการเกษตรที่เหมาะสม และมีที่ดินเพียงพอต่อการทำการเกษตร ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 9.09 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่าสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิต ซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ พืชไร่ชนิดอื่น ด้านแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี ลงทุนจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการและดูแลรักษาพืชทั้งหมด ปรับปรุงบำรุงดิน และเพิ่มปริมาณฮอร์โมน ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพทั้งหมดไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น สภาพพื้นที่เหมาะสมในการทำการเกษตร เป็นอาชีพหลักของครอบครัว และชรภาพแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้

2.3) มันสำปะหลัง

ครัวเรือนเกษตรกรมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลังมาแล้ว 19 ปี ซึ่งครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่ามีสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินเหมาะสมกับพืชที่ผลิต และปริมาณผลผลิตเหมาะสมแล้ว ด้านแนวคิดการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวคิดว่าควรเพิ่มเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี และเปลี่ยนสูตรปุ๋ยเคมี ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ทั้งหมดไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่าชรภาพแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น และเป็นอาชีพหลักของครอบครัว

2.4) ส้มโอ

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตส้มโอมาแล้วประมาณ 10 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 75.00 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ไม่มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่า มีต้นทุนในการทำการเกษตรที่เหมาะสม มีตลาดรองรับผลผลิต ส่วนครัวเรือนเกษตรกรร้อยละ 25.00 มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต โดยให้เหตุผลว่าสภาพพื้นที่และความอุดมสมบูรณ์ของดินไม่เหมาะสมกับพืชที่ผลิต ซึ่งประเภทการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินที่ต้องการทำการผลิต คือ ไม้ผลหรือไม้ยืนต้นชนิดอื่น ด้านแนวคิดการเพิ่ม

ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าควรเพิ่มปริมาณปุ๋ยเคมี เพิ่มปริมาณปุ๋ยอินทรีย์ และเปลี่ยนสูตรปุ๋ยเคมี ส่วนด้านการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ทั้งหมดไม่คิดที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยให้เหตุผลว่า ทรายากแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นได้ ไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพอื่น และราคาผลผลิตยังอยู่ในเกณฑ์ดี

3) วิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และความคุ้มค่าการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

3.1) ข้าวนาปี

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวนาปี ปีการผลิต 2568 มีต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนทั้งหมด 4,412.27 บาทต่อไร่ ต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 5.36 บาทต่อกิโลกรัม ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 823.06 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 8,378.75 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,966.48 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 4.82 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.90 แสดงถึงความคุ้มค่าในการผลิต

โดยเมื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวนาปีต่อเนื่องอีก 5 ปี จะมีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (NPV) 16,384.37 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ 408.36 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) เท่ากับ 1.89 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ 89.90 จากเกณฑ์การประเมินโดยใช้ข้อมูลการผลิตปี 2568 เป็นปีฐาน พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวนาปีมีความเหมาะสมในการผลิตและคุ้มค่าในการลงทุน

3.2) อ้อยโรงงาน

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตอ้อยโรงงาน ปีการผลิต 2568 มีต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนทั้งหมด 13,050.21 บาทต่อไร่ ต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 1.23 บาทต่อกิโลกรัม ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 10,613.39 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 12,842.20 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมดขาดทุน 208.01 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วยขาดทุน 0.02 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 0.98 แสดงถึงความไม่คุ้มค่าในการผลิต

โดยเมื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตอ้อยโรงงานต่อเนื่องอีก 5 ปี จะมีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (NPV) ขาดทุน 936.94 บาทต่อไร่ อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) เท่ากับ 0.98 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ติดลบร้อยละ 1.59 จากเกณฑ์การประเมินโดยใช้ข้อมูลการผลิตปี 2568 เป็นปีฐาน พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตอ้อยโรงงานไม่มีความเหมาะสมในการผลิตและความคุ้มค่าในการลงทุน ควรวางแผนเพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตให้เหมาะสมหรือเปลี่ยนแปลงประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าในการลงทุน

3.3) มันสำปะหลัง

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลัง ปีการผลิต 2568 มีต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนทั้งหมด 5,947.77 บาทต่อไร่ ต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 1.73 บาทต่อกิโลกรัม ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 3,436.18 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 9,208.96 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 3,261.19 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 0.95 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.55 แสดงถึงความคุ้มค่าในการผลิต

โดยเมื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลังต่อเนื่องอีก 5 ปี จะมีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (NPV) 13,469.95 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ 402.54 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) เท่ากับ 1.54 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ 54.83 จากเกณฑ์การประเมินโดยใช้ข้อมูลการผลิตปี 2568 เป็นปีฐาน พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตมันสำปะหลังมีความเหมาะสมในการผลิตและคุ้มค่าในการลงทุน

3.4) ส้มโอ

การใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตส้มโอ ปีการผลิต 2568 มีต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต ได้แก่ ต้นทุนทั้งหมด 13,098.28 บาทต่อไร่ ต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 15.92 บาทต่อกิโลกรัม ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 822.92 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าผลผลิต 19,791.23 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนเหนือต้นทุนทั้งหมด 6,692.95 บาทต่อไร่ ผลตอบแทนต่อหน่วย 8.13 บาทต่อกิโลกรัม มีอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) 1.51 แสดงถึงความคุ้มค่าในการผลิต

โดยเมื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตส้มโอต่อเนื่องอีก 5 ปี จะมีมูลค่าปัจจุบันผลตอบแทนสุทธิ (NPV) 26,960.00 บาทต่อไร่ อัตราผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ 686.73 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) เท่ากับ 1.49 และมีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ 49.28 จากเกณฑ์การประเมินโดยใช้ข้อมูลการผลิตปี 2568 เป็นปีฐาน พบว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินในการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีความเหมาะสมในการผลิตและคุ้มค่าในการลงทุน

4.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่อง ประสบปัญหาภัยแล้งขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และปัจจัยการผลิตมีราคาสูงเกินไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตและต้นทุนการผลิตโดยตรง สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีรายได้ที่ลดลงแต่กลับต้องแบกรับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกรมพัฒนาที่ดินควรสนับสนุนโครงการด้านแหล่งน้ำเพื่อแก้ปัญหาการขาดน้ำเพื่อการผลิตทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดชัยนาทอย่างเร่งด่วน ส่วนด้านต้นทุนการผลิตควรแนะนำและส่งเสริมการวางแผนการผลิตพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และการใช้ผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก Agri-Map จังหวัดชัยนาท. กรุงเทพฯ. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. 2566. แผนพัฒนาจังหวัดชัยนาท 2566-2570. ชัยนาท. สำนักงานจังหวัดชัยนาท.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2568. การขึ้นทะเบียนครัวเรือนเกษตร. <https://aiu.doae.go.th/> 13 กรกฎาคม 2568.
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์. 2568. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้. แหล่งที่มา: https://www.baac.or.th/th/content-rate.php?content_group=9&content_group_sub=2&inside=1. 25 มิถุนายน 2568
- ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์. 2568. อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก. แหล่งที่มา: https://www.baac.or.th/th/content-rate.php?content_group=9. 25 มิถุนายน 2568

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สถานที่พื้นที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจ

ตารางภาคผนวกที่ ก1 รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี จังหวัดชัยนาท

ชุดดิน	อำเภอ
ชัยนาท (Cb)	เมืองชัยนาท
	หันคา
	สรรพยา
	สรรคบุรี
เขาพลอง (Kpg)	หันคา
	หนองมะโมง
	มโนรมย์
หนองฉาง (Nch)	หนองมะโมง
	วัดสิงห์
สิงห์บุรี (Sin)	สรรคบุรี
	หันคา
มโนรมย์ (Mn)	สรรพยา
	เมือง
	มโนรมย์

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ก2 รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดชัยนาท

ชุดดิน	อำเภอ
เขาพลอง (Kpg)	หนองมะโมง
	หันคา
	เนินขาม
	มโนรมย์
	วัดสิงห์
หนองฉาง (Nch)	วัดสิงห์
มโนรมย์ (Mn)	มโนรมย์

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ก3 รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดชัยนาท

ชุดดิน	อำเภอ
เขาพลอง (Kpg)	หนองมะโมง
	หันคา
	มโนรมย์
	ด่านช้าง
หนองฉาง (Nch)	วัดสิงห์
ที่มา: จากการสำรวจ, 2568	

ตารางภาคผนวกที่ ก4 รายละเอียดสถานที่สำรวจข้อมูลพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดชัยนาท

ชุดดิน	อำเภอ
เขาพลอง (Kpg)	วัดสิงห์
	หนองมะโมง
สิงห์บุรี (Sin)	สรรคบุรี
	เมืองชัยนาท
มโนรมย์ (Mn)	สรรพยา
	หันคา
	สรรคบุรี
	เมืองชัยนาท
เชียงใหม่ (Cm)	มโนรมย์
	วัดสิงห์
	มโนรมย์
	หันคา
ชัยนาท (Cb)	วัดสิงห์
	สรรคบุรี
	มโนรมย์
สรรพยา (Sa)	เมืองชัยนาท
	นครปฐม (Np)
	สรรคบุรี
ที่มา: จากการสำรวจ, 2568	

ภาคผนวก ข
อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีของเกษตรกร

ตารางภาคผนวกขที่ 1 อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี

หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ปริมาณ
สูตร 16-20-0	28.71
สูตร 46-0-0	17.02
สูตร 16-8-8	12.52
สูตร 18-4-5	1.84
สูตร 16-16-16	1.20
สูตร 13-0-46	1.10
สูตร 30-0-0	1.01
สูตร 18-8-8	0.87
สูตร 15-15-15	0.74
สูตร 16-0-0	0.28
สูตร 0-0-60	0.01
เฉลี่ย	65.30

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกขที่ 2 อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน

หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ปริมาณ
สูตร 16-8-8	30.05
สูตร 46-0-0	19.47
สูตร 15-15-15	9.47
สูตร 28-12-6	6.06
สูตร 15-7-18	6.06
สูตร 16-20-0	4.66
สูตร 21-7-18	3.85
สูตร 15-7-18	2.21
สูตร 0-0-60	1.95
สูตร 25-7-7	1.44
สูตร 16-20-0	1.39
สูตร 20-8-8	0.72
สูตร 40-0-0	0.63
เฉลี่ย	87.96

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ 3 อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง
หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ปริมาณ
สูตร 16-8-8	8.75
สูตร 15-15-15	5.37
สูตร 46-0-0	4.67
สูตร 0-0-60	1.39
สูตร 15-5-20	0.70
สูตร 16-20-0	0.10
เฉลี่ย	20.97

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ 4 อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีรายสูตรของเกษตรกรที่ผลิตพืชเศรษฐกิจส้มโอ
หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	ปริมาณ
สูตร 16-16-16	67.47
สูตร 8-24-24	31.85
สูตร 25-7-7	12.89
สูตร 15-15-15	8.26
สูตร 13-13-21	1.98
สูตร 13-13-13	1.49
สูตร 46-0-0	0.33
สูตร 16-8-8	0.33
สูตร 13-10-20	0.17
สูตร 20-0-0	0.17
สูตร 20-10-10	0.17
เฉลี่ย	125.11

ที่มา: จากการสำรวจ, 2568

ภาคผนวก ค
ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิต

ตารางภาคผนวกที่ค1 ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจ

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	ข้าวนาปี				อ้อยโรงงาน				มันสำปะหลัง				ส้มโอ			
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ
1. ต้นทุนผันแปร	2,389.14	635.61	3,024.75	68.55	7,222.05	4,420.68	11,642.73	89.21	3,140.77	1,304.80	4,445.57	74.74	8,571.36	3,294.30	11,865.66	90.59
1.1 ค่าวัสดุ	1,235.56	214.78	1,450.34	47.95	4,284.76	3,385.59	7,670.35	65.88	1,373.65	684.56	2,058.21	46.30	7,556.77	-	7,556.77	63.69
(1) เมล็ดพันธุ์	277.65	214.78	492.43	33.95	2,789.71	3,385.59	6,175.30	80.51	564.03	682.25	1,246.28	60.55	5,058.13	-	5,058.13	66.94
(2) พืชปุ๋ยสด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(3) ปุ๋ย	597.48	-	597.48	41.20	1,179.52	-	1,179.52	15.38	435.54	-	435.54	21.16	2,081.04	-	2,081.04	27.54
(3.1) ปุ๋ยเคมี	596.19	-	596.19	99.78	1,160.21	-	1,160.21	98.36	393.11	-	393.11	90.26	1,641.77	-	1,641.77	78.89
(3.2) ปุ๋ยอินทรีย์	1.29	-	1.29	0.22	19.31	-	19.31	1.64	42.43	-	42.43	9.74	439.27	-	439.27	21.11
- ปุ๋ยชีวภาพ	0.92	-	0.92	71.32	-	-	-	-	42.43	-	42.43	100.00	18.25	-	18.25	4.15
- ปุ๋ยคอก	0.37	-	0.37	28.68	0.56	-	0.56	2.90	-	-	-	-	421.02	-	421.02	95.85
- ปุ๋ยหมัก	-	-	-	-	18.75	-	18.75	97.10	-	-	-	-	-	-	-	-
(4) สารเร่งการเจริญเติบโต (ฮอริโมน)	71.20	-	71.20	4.91	105.10	-	105.10	1.37	116.74	2.31	119.05	5.78	88.98	-	88.98	1.18
(5) สารป้องกันและปราบวัชพืช	61.05	-	61.05	4.21	127.64	-	127.64	1.66	109.64	-	109.64	5.33	7.18	-	7.18	0.10
(6) สารป้องกันและปราบศัตรูพืช	64.48	-	64.48	4.45	3.50	-	3.50	0.05	14.86	-	14.86	0.72	95.88	-	95.88	1.27
(7) สารป้องกันและปราบโรคพืช	30.14	-	30.14	2.08	-	-	-	-	5.60	-	5.60	0.27	4.63	-	4.63	0.06
(8) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	81.98	-	81.98	5.65	68.76	-	68.76	0.90	122.15	-	122.15	5.93	219.83	-	219.83	2.91
(9) ค่าอุปกรณ์การเกษตร และวัสดุอื่น ๆ	47.38	-	47.38	3.27	5.31	-	5.31	0.07	-	-	-	-	-	-	-	-
(10) ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ การเกษตร	4.20	-	4.20	0.29	5.22	-	5.22	0.07	2.80	-	2.80	0.14	1.10	-	1.10	0.01
1.2 ค่าแรงงาน	948.83	344.20	1,293.03	42.75	1,817.94	556.97	2,374.91	20.40	963.74	415.90	1,379.64	31.03	911.16	2,707.74	3,618.90	30.50
(1) แรงงานคน	2.76	5.71	8.47	0.66	332.73	2.09	334.82	14.10	252.98	61.61	314.59	22.80	645.31	714.38	1,359.69	37.57
(2) แรงงานเครื่องจักร	946.07	338.49	1,284.56	99.34	1,485.21	554.88	2,040.09	85.90	710.76	354.29	1,065.05	77.20	265.85	1,993.36	2,259.21	62.43

ตารางภาคผนวกที่ค1 (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่

รายการ	ข้าวนาปี				อ้อยโรงงาน				มันสำปะหลัง				ส้มโอ			
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ
1.3 ค่าขนส่งผลผลิต	87.62	-	87.62	2.90	1,006.86	-	1,006.86	8.65	700.97	-	700.97	15.77	8.93	13.18	22.11	0.19
1.4 ค่าไฟฟ้าทางการเกษตร	7.00	-	7.00	0.23	-	-	-	-	0.20	-	0.20	0.00	49.29	-	49.29	0.42
1.5 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน *	-	76.63	76.63	2.53	-	478.12	478.12	4.11	-	204.34	204.34	4.60	-	573.38	573.38	4.83
1.6 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้การเกษตร	110.13	-	110.13	3.64	112.49	-	112.49	0.97	102.21	-	102.21	2.30	45.21	-	45.21	0.38
2. ต้นทุนคงที่	262.38	1,125.14	1,387.52	31.45	319.78	1,087.70	1,407.48	10.79	494.04	1,008.16	1,502.20	25.26	1.93	1,230.69	1,232.62	9.41
2.1 ค่าใช้ประโยชน์ที่ดิน	262.38	947.19	1,209.57	87.17	319.78	849.94	1,169.72	83.11	494.04	517.69	1,011.73	67.35	1.93	998.07	1,000.00	81.13
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	-	35.45	35.45	2.55	-	65.19	65.19	4.63	-	113.38	113.38	7.55	-	108.03	108.03	8.76
2.3 ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน อุปกรณ์การเกษตร	-	142.50	142.50	10.27	-	172.57	172.57	12.26	-	377.09	377.09	25.10	-	124.59	124.59	10.11
3. ต้นทุนทั้งหมด	2,651.52	1,760.75	4,412.27	100.00	7,541.83	5,508.38	13,050.21	100.00	3,634.81	2,312.96	5,947.77	100.00	8,573.29	4,524.99	13,098.28	100.00
4. ผลผลิตและมูลค่าผลผลิต																
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)			823.06				10,613.39				3,436.18				822.92	
ราคาผลผลิต (บาท/กก.)			10.18				1.21				2.68				24.05	
มูลค่าผลผลิต (บาท/ไร่)			8,378.75				12,842.20				9,208.96				19,791.23	
5. ผลตอบแทนการผลิต																
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนเงินสด (บาท/ไร่)			5,727.23				5,300.37				5,574.15				11,217.94	
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)			5,354.00				1,199.47				4,763.39				7,925.57	
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนทั้งหมด (บาท/ไร่)			3,966.48				(208.01)				3,261.19				6,692.95	
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR)			1.90				0.98				1.55				1.51	
6. ต้นทุนและผลตอบแทนต่อหน่วย																
ต้นทุนทั้งหมด (บาท/กก.)			5.36				1.23				1.73				15.92	
ต้นทุนผันแปร (บาท/กก.)			3.68				1.10				1.29				14.42	
ผลตอบแทนเนื้อต้นทุนทั้งหมด (บาท/กก.)			4.82				-0.02				0.95				8.13	

ตารางภาคผนวกที่1 (ต่อ)

หน่วย: บาท/ไร่																
รายการ	ข้าวนาปี				อ้อยโรงงาน				มันสำปะหลัง				ส้มโอ			
	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ	เป็น เงินสด	ไม่เป็น เงินสด	รวม	ร้อยละ
จุดคุ้มทุน (Break Even Point – BEP)																
ระดับผลผลิตคุ้มทุน (กก./ไร่)			213.46		12,795.27				1,080.72				128.00			

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

* ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน คิดระยะเวลา 6.00 เดือน (จำนวนเดือนต่อ 1 รอบการผลิตข้าวนาปี) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน คิดระยะเวลา 12.00 เดือน (จำนวนเดือนต่อ 1 รอบการผลิตอ้อยโรงงาน, มันสำปะหลัง, และส้มโอ)

(การคิดค่าเสียโอกาสเงินลงทุน ใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรอัตราดอกเบี้ยลูกค้ารายคนชั้นดี (เกษตรกร และบุคคล) ร้อยละ 6.725 ตั้งแต่ 7 มีนาคม 2568)

ภาคผนวกที่ ง
การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางภาคผนวกที่ ง1 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจข้าวนาปี

ปี	ต้นทุน	ผลประโยชน์	PVIF i=6.725%	มูลค่า ปัจจุบันของ ต้นทุน	มูลค่าปัจจุบัน ของผลประโยชน์	มูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทนสุทธิ
t	Cost	Benefit		PVC	PVB	PV-Net Benefit
0	1,209.57	0.00	1.00	1,209.57	0.00	(1,209.57)
1	3,202.70	8,378.75	0.94	3,000.89	7,850.78	4,849.89
2	4,423.30	8,399.70	0.88	3,883.42	7,374.48	3,491.06
3	4,434.36	8,420.70	0.82	3,647.81	6,927.07	3,279.26
4	4,445.44	8,441.75	0.77	3,426.50	6,506.80	3,080.30
5	4,456.56	8,462.85	0.72	3,218.61	6,112.04	2,893.43
รวม	22,171.93	42,103.74		18,386.80	34,771.17	16,384.37
ระยะเวลาในการประเมิน (อายุโครงการ)				5 ปี		
อัตราคิดลด (Discount rate) ร้อยละ				6.725		
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) บาทต่อไร่				16,384.37		
อัตราคิดผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ				408.36		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) อัตราส่วน				1.89		
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ				89.90		

หมายเหตุ: ปรับมูลค่าเงินตามระยะเวลา (Time Value of Money) ของมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ ใช้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 0.25 (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ธกส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ ง2 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน

ปี	ต้นทุน	ผลประโยชน์	PVIF i=6.725%	มูลค่าปัจจุบัน ของต้นทุน	มูลค่าปัจจุบันของ ผลประโยชน์	มูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทนสุทธิ
t	Cost	Benefit		PVC	PVB	PV-Net Benefit
0	1,169.72	0.00	1.00	1,169.72	0.00	(1,169.72)
1	11,880.49	12,842.20	0.94	11,131.87	12,032.98	901.11
2	13,082.84	12,874.31	0.88	11,486.02	11,302.94	(183.08)
3	13,115.54	12,906.49	0.82	10,789.16	10,617.19	(171.97)
4	13,148.33	12,938.76	0.77	10,134.59	9,973.05	(161.54)
5	13,181.20	12,971.10	0.72	9,519.72	9,367.98	(151.74)
รวม	65,578.12	64,532.86		54,231.08	53,294.14	(936.94)
ระยะเวลาในการประเมิน (อายุโครงการ)				5 ปี		
อัตราคิดลด (Discount rate) ร้อยละ				6.725		
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) บาทต่อไร่				(936.94)		
อัตราคิดผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ				-		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) อัตราส่วน				0.96		
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ				(1.59)		

หมายเหตุ: ปรับมูลค่าเงินตามระยะเวลา (Time Value of Money) ของมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ ใช้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 0.25 (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ธกส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ 3 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง

ปี	ต้นทุน	ผลประโยชน์	PVIF	มูลค่าปัจจุบัน ของต้นทุน	มูลค่าปัจจุบันของ ผลประโยชน์	มูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทนสุทธิ
t	Cost	Benefit	i=6.725%	PVC	PVB	PV-Net Benefit
0	1,011.73	0.00	1.00	1,011.73	0.00	(1,011.73)
1	4,936.04	9,208.96	0.94	4,625.01	8,628.68	4,003.67
2	5,962.64	9,231.98	0.88	5,234.87	8,105.18	2,870.31
3	5,977.55	9,255.06	0.82	4,917.27	7,613.44	2,696.17
4	5,992.49	9,278.20	0.77	4,618.94	7,151.53	2,532.59
5	6,007.47	9,301.40	0.72	4,338.71	6,717.65	2,378.94
รวม	29,887.92	46,275.60		24,746.53	38,216.48	13,469.95
ระยะเวลาในการประเมิน (อายุโครงการ)				5 ปี		
อัตราคิดลด (Discount rate) ร้อยละ				6.725		
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) บาทต่อไร่				13,469.95		
อัตราคิดผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ				402.54		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) อัตราส่วน				1.54		
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ				54.83		

หมายเหตุ: ปรับมูลค่าเงินตามระยะเวลา (Time Value of Money) ของมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ ใช้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 0.25 (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ธกส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

ตารางภาคผนวกที่ 4 การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจพืชเศรษฐกิจส้มโอ

ปี	ต้นทุน	ผลประโยชน์	PVIF	มูลค่า ปัจจุบันของ ต้นทุน	มูลค่าปัจจุบัน ของผลประโยชน์	มูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทนสุทธิ
t	Cost	Benefit	i=6.725%	PVC	PVB	PV-Net Benefit
0	1,000.00	0.00	1.00	1,000.00	0.00	(1,000.00)
1	12,901.08	19,791.23	0.94	12,088.15	18,544.14	6,455.99
2	13,131.03	19,840.71	0.88	11,528.33	17,419.07	5,890.74
3	13,163.85	19,890.31	0.82	10,828.90	16,362.25	5,533.35
4	13,196.76	19,940.04	0.77	10,171.92	15,369.55	5,197.63
5	13,229.75	19,989.89	0.72	9,554.79	14,437.08	4,882.29
รวม	66,622.48	99,452.17		55,172.09	82,132.09	26,960.00
ระยะเวลาในการประเมิน (อายุโครงการ)				5 ปี		
อัตราคิดลด (Discount rate) ร้อยละ				6.725		
มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) บาทต่อไร่				26,960.00		
อัตราคิดผลตอบแทนภายในทางเศรษฐศาสตร์ (EIRR) ร้อยละ				686.73		
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนทั้งหมด (BCR) อัตราส่วน				1.49		
อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน (ROI) ร้อยละ				49.28		

หมายเหตุ: ปรับมูลค่าเงินตามระยะเวลา (Time Value of Money) ของมูลค่าต้นทุนและผลประโยชน์ ใช้อัตราผลตอบแทนร้อยละ 0.25 (อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ ธกส.)

ที่มา: จากการคำนวณ, 2568

ภาคผนวก จ

ประมวลภาพกิจกรรมการสำรวจและรวบรวมข้อมูล

กรมพัฒนาที่ดิน

Land Development Department

2003/61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

www.lds.go.th Callcenter 1760